20 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-խան

درعلیه‌ده غلطه‌ده نورادونكیان خاننده آرەولك
غزته‌سی اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ

[illegible] ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան	դահեկան արծաթ		160
» » Վեցամսեայ	»	»	80
» » Եռամսեայ	»	»	40
Գաւառաց » եւ տեղական թղթատարով տարեկան		»	240
Գաւառաց համար եւ տեղական թղթատարով վեցամսեայ	»	»	120
Օտար երկիրներ, տարեկան	Ֆրանք		56
» » վեցամսեայ	»		28

Դուրս ղրկուած լրագրաց ճամբու ծախքը Տնօրէնութեան վրայ է. Խմբագրութեան ղրկուած նամակ կամ գրութիւն ետ չտրուիր.

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 9 ԱՊՐԻԼ, 1888

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

[illegible] մարգարէական օրացոյցը, յորս կը գուշակուի թէ Զօր. Պուլանժէ Գերմանաց վրայ իւր վճռական յաղթանակը պիտի տանի յամին չնորհաց 1890 մայիս 7ին.

* *

Զօր. Պուլանժէ վերջապէս ըսաւ թէ ի՛նչ կ'ուզէ.—Հանրապետութեան Նախագահ կ'ուզէ եղեր լինել.

Երբ համախոհներու հետ, որոց մին էր հանրածանօթ Պ. Ռոշֆոռ, սեղան նստելով, Շամբանի ընտիր գինւով ոգեւորեալ, Զօր. Պուլանժէ դուրս թափեց զինք այրող տոչորող գերազա՛նց խորհուրդները. Մաիկ ընենք.—

«Ո՛ր երիտասարդ՝ Սէն Սիրի զինուորական վարժարանը մտնելուն՝ չի յուսար զօրավար լինել. Ո՛ր զօրավար չի փափաքիր պատերազմական Նախարար լինել. Ես ալ միթէ ուրիշ բան մը փափաքեցա՞յ լինել. Դէպքեր տեղի ունեցան որք փոփոխեցին իմ ճամբաս, և ընտրելի մ'ըրին զիս. Այն դէպքեր այնչափ ցաւալի եղան որ ես ինքս փափաքած չէի կրնար լինել որ տեղի ունենային. Բայց այն դէպքերու չնորհիւ ստացայ բարեկամներ զորս այժմ չեմ կրնար լքանել.»

Այն հարցման թէ ո՛ր կուսակցութեան կը վերաբերի, Զօրավարը պատասխանեց.

«Տասն և եօթն տարիէ ի վեր տեսաք որ ամեն կուսակցութիւնք զերար ջախջախեցին փոխն ի փոխ, և միանակ անզօր գոլով, հակառակ կուսակցութեանց դաշնակցութեամբ ձեռք բերին արդիւնքներ, որք յաճախ ողբալի եղան. Եւ հիմա կ'ուզէ՛ք որ այս կուսակցութեանց միոյն կամ միւսոյն հետ կապուիմ. Երբե՛ք. Ես սա գծին պէս չեմ չիտակ եմ. ([illegible]) Ինչո՞ւ ծռիմ մէկ կամ միւս կողմ. Շատ մը երեսփոխաններ տեսայ երբ պատերազմի Նախարար էի. Շատ անգամ Ներկայ գտնուեցայ Երեսփ. Ժողովոյ նիստերու, որք չինական կամ ճաբոնական մանուածապատ խնդիրներու վիճաբանութեամբ զբաղեալ էին. Նախարարութիւնն օր մը Օրլէանականներուն վրայ կը կրթնէր, օր մ'ալ կը հարկադրուէր Միապետականներուն յենուլ, և այս՛ լոկ Նախարարական կաբինէութիւն ունեցող քուէներ ստանալու համար. Երբեմն միջամտելով կը հարցնէի. «Իսկ Ֆրանսա՛ն ո՞ւր կը թողուք, Ֆրանսա՛ն. ի՞նչ կ'ընէք Ֆրանսայի համար. ձեր բոլոր այս ըրածներուն մէջ ի՞նչ շահ ունի Ֆրանսա». Ընկերներս ապուշ ապուշ երեսս կը նայէին. Արդ, տեսնելով որ ինքնաբերաբար պուլանժէական կուսակցութիւն մը կազմուեր է, իմ փափաքս է Ֆրանսայի կուսակցութիւնն ընել զայն, կուսակցութիւն մը որ կը հրաժարի սոսկ քաղաքական կամ նախարարական նկատումներէ, և ինքզինք կը նուիրէ երկրին ընդհանրական շահերուն, կուսակցութիւն որ խմբակներու չի ստորաբաժանիր, այլ լոկ խաղաղասէր աշխատութեան կը հետամտի, ազգային պատիւն ունենալով իրեն դրօշ»։

Ունկնդիրներէն մին գուշակեց թէ տարիէ մը բովանդակ Երեսփոխանութիւնը պուլանժէական պիտի լինի, և թէ այս ալ Դիկտատորութեան պիտի նմանի. Պուլանժէ բացագանչեց.

«Ո՞վ կ'ըսէ Դիկտատորութիւն. Միթէ Պ. Ժիւլ Կրեվի Դիկտատո՞ր մ'էր. Միթէ Պ. Քառնօ Դիկտատո՞ր մ'է. Եւ չմոռնանք թէ ես Հանրապետութեան Նախագահութիւն մտքէս չանցուցի. Ի Քլերմոն Ֆէռան իմ միակ յոյսս էր վերադառնալ ի նախարարական պաշտօն. Այժմ իրաւ է որ բարեկամներս ինձ յոյս կը ցուցնեն Հանրապետութեան Նախագահ լինելու. Միթէ փառասէ՞ր կը համարուիմ որովհետեւ ես ալ կը փորձուիմ տածել այդ յոյս. Բայց Հանրապետութեան Նախագահութիւնը մերձենալի է ամեն ֆրանսացի քաղաքացւոյ, և մեր Նախագահներէ ո՛չ մին տակաւին ամբաստանեցաւ թէ փառասիրութեամբ կը միտէր այդ բարձրագոյն պաշտօնին. Մարդ Նախագահութեան ընտրելի կը լինի կարգ մը պարագաներու բերմամբ, և ո՛րչափ ալ ցաւիմ, պարագայներն էին որ զիս բերին այս կացութեան.—Կրնամ զինուորական գործօն ծառայութեան վերադառնալ՝ նոյն իսկ կառավարութեան տուած մէկ օրինակին համեմատ. Պ. Կրեվիի նախագահական պալատէն մեկնելուն, իւր քարտուղար գնդապետ Լիխտէնշտայն հանգստեան թոշակաւ պաշտօնէ դադրեցաւ. Բայց Պ. Քառնօ ուզեց իւր ծառայութեան մէջ ունենալ զայն, և գնդապետը զինուորական գործօն ծառայութենէ դադրեցնող հրամանը ջնջուեցաւ. Ուրեմն, ինձ դէմ ուղղեալ հրամանագիրն ալ կրնայ ջնջուիլ. Բայց շատ փափաքող չեմ ասոր. Խաղաղութեան ժամանակ փողոցներու մէջ սուրս շողշողացնելէն հաճ չեմ առնուր, և ամեն ոք գիտէ թէ երբ պատերազմ ծագի, նոյն օրն իսկ բանակին մէջ կ'ընդունին զիս.»

Սեղանակիցք յիշեցուցին թէ պատերազմի երկիւղը շատ մը գաւառացիներ ետ կեցուցած է իրեն քուէ տալէ. Պուլանժէ պատասխանեց.

«Հեռագրերէն կ'իմանամ թէ Նոռի գաւառին ամեն քաղաքաց մէջ յայտարարութիւններ ցրուած են, սա արձանագրութեամբ. «Պուլանժէ Պատերազմ կը նշանակէ». Յիմարութի՛ւն. Ինչո՞ւ կը կարծեն թէ ես պատերազմ կ'ուզեմ, երբ ո՛չ Ֆրանսա ո՛չ Գերմանիա պատերազմ չեն ուզեր. Պատերազմ յաջողապէս մղելու պատրաստուիլ, այո՛, կ'ընդունիմ. բայց Նախայարձակ լինել և պատերազմ հրատարակել, ո՛չ երբեք. Կ'ըսեն թէ մեզ դէմ պատերազմ պիտի հրատարակուի, երբ ես իշխանութեան գլուխն անցնիմ. Կ'երդնում թէ սուտ է. Լրագիրք հրատարակեցին թէ իմ երեսփոխան ընտրուելուս օրը գիներն ինկեր են Սակարանին մէջ ի Գերմանիա. Քննեցի իմացայ որ սուտ է եղեր. Գերմանիա, որ մեզ պէս խաղաղութեան կը փափաքի ջերմապէս, պատերազմէ աւելի քան զեւս պիտի զգուշանայ երբ տեսնէ թէ կատարելապէս սպառազինեալ է Ֆրանսա, և զիւր վստահութիւն իմ վրայ դրած. Ձեր խմբագրականներուն վրայ պէտք է դնէք սա խորագիր. «Պուլանժէ խաղաղութիւն կը նշանակէ». Աւելի շիտակ պատասխան չի կրնար տրուիլ այս պահուս Նոռի գաւառէն մէջ ինձ դէմ եղած հրատարակութեանց. Կը հաւատա՞ք, բայց ճշմարտութիւնն այն է թէ արմատական և գործաւորական լրագրաց 300,000 օրինակներ, ինձ դէմ յօդուածովք լի, այս պահուս ձրիապէս կը բաշխուին Նոռի գաւառին ընտրողներուն, առաջիկայ կիւրակիի ընտրութեան մէջ զիս ի պարտութիւն մատնելու նպատակաւ.»

Պուլանժէ այս խօսքերն արտասանած միջոցին, ինք և իւր գործակիցք Ֆրանսայի ամեն կողմերէն նամակներ կը ստանային, ծանուցանող թէ երկրին ամեն կողմերն ինքնաբերաբար կը կազմուին պուլանժէական մասնախմբեր, ո՛ր գաւառի մէջ որ երեսփոխան ընտրել պէտք լինի՝ զՊուլանժէ ընտրելու համար. Այս նամակներով նաեւ կը խոստացուէին կամ կը ղրկուէին պէտք եղած գումարները՝ Պուլանժէի ընտրական ծախուց համար.

Երբ Պուլանժէ մեկնեցաւ՝ Տորտոնի երեսփոխանութենէն իւր հրաժարական Երեսփ. Ժողովոյ Նախագահին տանելու, յեղափոխականն Պ. Ռոշֆոռ որ ժամանակաւ ա՛յնչափ կատաղապէս հարուածած էր Նաբոլէոն Գ.ի կայսերական իշխանութիւնը, բացագանչեց. «Ի՛նչ կ'ըսեն թո՛ղ ըսեն. ես սա՛ մարդը (Պուլանժէն) կը պաշտեմ. Տեսե՞ր էք աւելի պարզ, աւելի բնական, աւելի բարեբարոյ մարդ մը. Ո՛րչափ ուրախ կը լինէի եթէ այս մարդուն չնորհիւ ազատէինք կուսակցութեանց յիմարական պայքարներէ.»

Ներկայք երկիւղ կը յայտնեն թէ Պուլանժէ իշխանութեան գլուխ անցնելուն պէս Պ. Ռոշֆոռ անոր դէմ պիտի դառնայ.

«Ո՛չ, կը յուսամ թէ այս անգամ չեմ խաբուիր», կը պատասխանէ Էնտրանզիժանի «անհաշտ» խմբագրապետը.

* *

Թան, հրատարակելով Զօր. Պուլանժէի խօսքերն, իրաւամբ գիտել կուտայ թէ Իշխան Լուի Նաբոլէոն ճիշդ նո՛յն լեզուն կը գործածէր 1848էն մինչեւ 1851. Նա ևս կը փափաքէր միայն Հանրապետութեան Նախագահ լինել, բայց անգամ մը Նախագահ ընտրուելէն յետոյ Կայսր եղաւ, և Նախագահ Պուլանժէ կրնայ Ժորժ Ա. Կայսր լինել (Պուլանժէի մկրտութեան անունն է Ժորժ).

Թայմզին Փարիզեան Թղթակիցը կը հեռագրէր Նոռի ընտրութեան Նախընթաց օրը. —«Լիլէ գրուած Նամակ մը կ'իմանամ թէ Պուլանժէի ընտրողաց թիւն հեղեղի մը պէս կը ստուարանայ. Յիմարութեան հետ տրամաբանել չէ կարելի. Այս յաջողութեան պատճառք անքննելի, անհասկնալի են. Ընդհանուր քուէարկութիւնն իւր վրիպումներ ունի, զորս հասկնալ ջանալ անհնար է. Զօր. Պուլանժէ և իւր արբանեակք նոր բան մը չհնարեցին. Պարզապէս կը հետեւին Նախընթաց օրինակներու, և ընդհանուր քուէարկութիւնն ալ ուրիշ բան չուզեր. Անոնք ալ, Լուի Նաբոլէոնի պէս, կը պահանջեն վերաքննութիւն Սահմանադրութեան և լուծում Երեսփոխանութեան. Լուի Նաբոլէոնի պէս, իրենք ալ ամեն վտանգ աչք առած են. Անիշխանականներուն հետ ալ կրնան դաշնակցել, ինչպէս Պոնաբարդեանց հետ դաշնակցեցան. Եւ ինչպէս Լուի Նաբոլէոն Պորտոյի մէջ յայտարարեց թէ «Կայսրութիւնը Խաղաղութիւն կը նշանակէ», Զօր. Պուլանժէ ևս կ'ըսէ «Պուլանժէ Խաղաղութիւն կը նշանակէ».»

Օտեսայէ կը հեռագրուի թէ 2,000 օտարահպատակ Հրեաներ, մեծաւ մասամբ Աւստրիոյ հպատակ, ութ աւուր պայմանաժամու մէջ Ռուսիոյ հողէն ելնելու հրաման ընդուներ են.

—Ռուսական Բոլոնիոյ լրագրաց տնօրէնք արտօնութիւն ստացան օտար լրագրերն ուղղապէս թղթատարութենէն ընդունելու, փոխանակ սպասելու որ գրաքննիչն ընդունի, քննէ և իրենց ղրկէ այդ թերթեր. Դիտելի է սակայն որ բացառութիւն եղաւ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ լրագրաց համար, զորս ռուսական Բոլոնիոյ լրագրաց տնօրէնք ըստ առաջնոյն ռուսական գրաքննիչէն պիտի ընդունին.

—Ֆրանսայի արքայական կուսակցութեան երեւելիք Անգլիա երթալով, իրենց պետին՝ Փարիզի Կոմսին հետ երկար խորհրդակցութիւններ ունեցան, որոշելու համար թէ պահպանողական կուսակցութեան այլ և այլ խումբերուն միութիւնը պէ՞տք է պաշտպանել թէ պախարակել, այսինքն՝ Պոնաբարդեանց հետ պէ՞տք է դաշնակցիլ ընտրութեանց մէջ, և ի՛նչ ընթացք պէտք է բռնել Պուլանժէ զօրավարին նկատմամբ. Ցարդ արքայական կուսակցութիւնը Պուլանժէի հակառակ հանդիսացած է, քանի որ զօրավարին ներկայացուցած սկզբունքն հիմնովին հակառակ է արքայական սկզբանց.

—Պաքուի և Պաթումի քարիւղի առեւտրոյն մէջ ծանր տագնապ մը ծագեցաւ. Գիները մեծապէս ինկան.

—Հապէշստանի և Իտալիոյ պատերազմին չսկսած վերջանալն ստուգուեցաւ. Ապրիլ 13ին Մասուայէ շոգենաւ նստաւ առաջին զօրախումբն որ կը վերադառնայ յԻտալիա. Առաջիկայ Զատկէն յետոյ Հապէշաց Թագաւորը պիտի քալէ եղեր իւր երկիրն արշաւող Սուտանցի Տէրվիշներուն վրայ. Զօր. Պալտիսերա պիտի լինի հրամատար ի Մասուա մնացած իտալեան զօրաց.

—Աւստրեւմաճառ կառավարութիւնն հիւպատոս մը պիտի ղրկէ յԱսկիւպ, կայարան Միդրովիձա-Սելանիկի երկաթուղւոյն վրայ, որ մեծապէս օգուտ պիտի ընծայէ Աւստրիոյ-Հունգարիոյ վաճառականութեան.

—Աւստրիոյ Կառավարութիւնն օրինագիծ մը մատոյց Երեսփ. Ժողովին, որով եռամեայ նոր պայմանաժամով մը կը նորոգէ Անիշխանականաց դատաստանին վերաբերեալ բացառիկ օրէնքը. Կառավարութիւնն այս բացառիկ իշխանութեան շարունակումը կը խնդրէ, առարկելով թէ Աւստրիոյ Ընկերվարականք գաղտնի յարաբերութիւններ ունին օտարազգի Անիշխանականներու հետ.

—Թայմզին Վիէննայի Թղթակիցը, խօսելով Պադէմպէրկեան ամուսնական խնդրոյն վրայ, կ'ըսէ. «Ալեքսանդր Իշխանի նկատմամբ ժողովրդային համակրանաց հոսանքն ևս քան զեւս կ'աճի. Սերպիացւոց դէմ իւր պատերազմ՝ ամեն ռազմագիտաց տեսութեամբ՝ առաջին կարգի հոյակապ յաջողութիւն մ'էր, և ամեն ոք կը հարցունէ թէ Գերմանիոյ մէջ իսկ մեծ զօրավարք այնչափ շա՞տ են որ Պիզմարք Իշխան ձրիապէս կը նախատէ այնպիսի զօրական մը, որուն անշուշտ բարձր հրամատարութիւն մը պիտի յանձնէ Գերմանիա, երբ մանաւանդ գերման զօրքը պարտութիւն մը կրէ.»

—Աստրապատէ ապրիլ 12 թուով Բեդերսպուրկ ղրկուած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ ռուս զինուորական իշխանութիւնք հարկադրուած են թիւրքմէնական ստուար զօրախումբ մը ղրկել՝ զարնելու և բռնելու համար Եօմուտ ցեղէ թիւրքմէն շատ մը աւազակներ, որք Պարսկաստանի սահմանագլուխն արշաւելով, շատ մը բան աւար առած և 30 Պարսիկ սպաննած են. Խորասանի պարսիկ կուսակալն ևս եղելութիւնն իմանալով, զօրք ղրկած է, պարսկային սահմանաց կողմէ զարնելու համար աւազակներն. Այս դէպքերու քաղաքական կարեւորութիւն մը կը տրուի, զի Ռուսիոյ և Պարսկաստանի միջեւ «սահմանագլխի ուղղութեան» Նոր խնդիր մը կրնայ ծագիլ.

—Ռոսինի հինգ միլիոն ֆր. թողած էր Փարիզի Ազգատաց Վարչութեան, որպէս զի այս գումարն հինգ տարի շահեցնելէ յետոյ, շինուի յատուկ հաստատութիւն մը, յորում ֆրանսացի և իտալացի երկու սեռէ երգիչք և երաժիշտք պատսպարուին իրենց ծերութեան մէջ. Այս հաստատութեան կառուցումն աւարտելու մօտ է.

—Պերլինի անգլ. դեսպանին խնդրանօք, Լոնտոնի մէջ հանգանակութիւն բացուեցաւ ի նպաստ Գերմանիոյ ողողելոց, և արդէն քանի մը հազար ոսկի ղրկուեցաւ Պերլին.

—Ֆրանսացի հեղինակ մը, Պ. Ժէրվէ, սապէս կը հաշուէ Եւրոպիոյ մէջ զէնք կրելու կարող մարդկան այժմու թիւը. Գերմանիա 5,000,000. Ֆրանսա չորս միլիոն 500,000. Աւստրիա-Հունգարիա 2,800,000. Իտալիա 2,000,000. Անգլիա 800,000. Ռուսիա 6,000,000. Միւս եւրոպեան երկրաց մէջ 4,000,000. Գումար 25 միլիոնի չափ. Այս 25 միլիոնի մէջէն տասն միլիոնը քաջավարժ զօրքեր են.

— Շերամատածութիւնք մեծաւ հոգածութեամբ կը զարգանայ Մաճառստանի մէջ. 1887 տարւոյն մէջ 28,145 ընտանիքներ կ'ապրէին այս արհեստէ, այսինքն 10,300 ընտանիք աւելի քան 1886ին. Արտադրութեան արժէքն ալ էր 474,650 ֆիորին էր 1887ին, մինչ Նախորդ տարին 271,877 ֆիորին էր.

—Ի Հարաւային Ափրիկէ Քիմպըրլէի ադամանդի հանքը գտնուելէն ի վեր, քսան միլիոն անգլ. ոսկւոյ արժէքով

(*). Այլ և այլ պատմութիւնք կը յերիւրուին՝ արտասովոր ծնունդ մը վերագրելու համար Պուլանժէ զօրավարին. Ոմանք ալ կ'ըսեն թէ Նաբոլէոն Գ.ի բնական զաւակն է եղեր. Ըստ այլոց, Պոնաբարդին Մեծ Բանակին մէջ Նախկին [illegible] մը կայ եղեր, Պուլանժէ անուն, որ իւր քաջագործութեամբք զինուորական բարձր աստիճաններու հասեր է. Մեծն Նաբոլէոն ալ ռուս Իշխանուհւոյ մը հետ յարաբերութեամբ բնական զաւակ մ'ունեցած լինելով, խնդրեր է իւր սպայէն՝ Պուլանժէէն՝ որդեգրել զայն և իւր անունը տալ անոր. Ահա՛ այս երկրորդ Պուլանժէ, բնական զաւակ Մեծին Նաբոլէոնի, եղեր է հայր արդի Պուլանժէ զօրավարին. Աւելորդ իսկ է քննել թէ այս տխմարութեանց ո՛րը միւսէն աւելի անհաւանական է. Դիտելի է միայն թէ, հաճոյ երեւելու համար Նոռի գաւառին ընտրողաց, յորս [illegible] մեծ տեղ մը կը բռնեն, Պուլանժէի Նախահօր կ'ընծայուի թէ՛ քաջ զինուորի և թէ հանքային գործաւորի հանգամանք.

—)(73)(—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ՖՕՐԹԻՒՆԷ ՏԻՒ ՊՈՒԱԿՕՊԷ

ՍԻՐԱՅԻՆ ԱՄՈՒՍՆՈԹԻՒՆ

—Ո՛չ, եթէ վերստին չձերբակալեն զայն. Բայց եթէ իմանան որ իւր փախստեան օգնած էք...

—Ինչպէ՞ս պիտի իմանան. Ոչ ոք կը կասկածի թէ թէ այդ երիտասարդն տուն եկած է. Դռնապանը չտեսաւ զայն. Տան առջեւ շրջող ոստիկանք չնշմարեցին զայն. եւ արդէն, չեն գիտեր թէ ինքն էր զձեզ կողոպտողը.

—Սակայն Պադիսդ անտեղեակ չէ.

Բոլ Հօրեզըայր բոլորովին մոռցած էր այդ խեղճ Պադիսդն որ սակայն գլխաւոր մասնակցութիւնն ունէր այս գործին մէջ. Ժամանակ էր որ Ֆօռդէլ յիշեցունէր զայն իրեն, եւ Ֆօռդէլ յարեց.

—Նա ի՞նչ պիտի ըսէ տեսնենք երբ իմանայ որ դիւրացուցած էք փախուստն այդ սրիկային որ փորձեց զինքը սպաննել... հապա զող ո՞վ էր. Սպասաւորիս ազատութեան վրայ է խնդիրը, քանի որ զինքը կ'ամբաստանեն իբր զող. Կը կարծէք թէ նա տրամադի՞ր է լռելու, երբ ինքզինքն արդարացնելու համար բաւական է միայն որ յանցաւորն յանձնէ ոստիկանաց որք իրեն՝ Պադիսդի՝ կ'ամբաստանեն, զայն բանտ տանելու համար.

Այս առարկութիւնն անժխտելի էր, սակայն Բոլ Հօրեզըայրն ինքզինքը պարտեալ չնկատեց. Միտքը դրած էր իւր փափագած եղանակաւ կարգադրել իրաց կացութիւնն, և չվարանեցաւ.

—Կ'ենթադրեմ թէ զոհ չպիտի մնայ, ըսաւ առանց խռովելու, բայց ես յանձն կ'առնում համաձայնիլ իրեն հետ, եթէ կատարեալ արտօնութիւն կը շնորհէք ինձ.

Ֆօռդէլի ուզածն ալ այս էր, ուստի փոխանակ պատասխանելու զանգակին հնչեցուց եւ Պադիսդ երեւցաւ անմիջապէս.

—Տղաս, ըսաւ Նուազէ, առանց ժամանակ թողլու որ սպասաւորը զարմանք յայտնէր Խօժէնի բացակայութեան համար, զոհ կը մնա՞ս եթէ տարեկան երեք հազար Ֆրանքի եկամուտ ունենաս ցկեանս եւ տերոջդ ծառայութեան մէջ մնաս.

—Ի՛հ, անտարակոյս, գոչեց Պադիսդ.

—Այդ եկամուտը պիտի տամ քեզ, պայմանաւ մը...

Պադիսդ շարժում մ'ունեցաւ որ կը նշանակէր «կ'ընդունիմ կանխաւ».

—Պայմանաւ որ այստեղ անցած դարձածներուն վրայ բառ մը չըսես մէկուն. Ոչինչ տեսար... ոչինչ լսեցիր... և ինձմէ զատ ոչ ոք եկաւ աստ.

—Հապա այդ թշուառական Խօժէնը որ այստեղ էր պահ մ'առաջ.

—Անգլիա ուղեւորեցաւ.

—Ինչպէ՛ս... մեկնեցա՛ւ, ուրեմն իմ քթիս խնդաց... եւ պիտի ըսեն թէ ես կողոպտեցի պարոնը... թէ Խօժէն անուամբ մէկը չկայ... եւ թէ այսպիսի պատմութիւն մը հնարեցի օձիքս ազատելու համար.

—Ո՛չ, հակառակը պիտի հաստատես Թոյլ տալով որ զքեզ առաջնորդեն Կոդ-տ'Օռ փողոցի գինետունն. Խօժէն ծանօթ է այնտեղ. Իւր նկարագիրը պիտի ընես ոստիկանաց եւ գինեվաճառը պիտի հաստատէ քու խօսքդ թէ այդ Խօժէնն երեւակայական էակ մը չէ. Պիտի փնտռեն զայն ու չպիտի գտնեն.

—Եւ մինչեւ այն ժամանակ բա՞նտ պիտի պահեն զիս. Շնորհակալ եմ, ես կը հրաժարիմ այդ բանէն.

—Եթէ ըսես իսկ թէ տուն եկած է նա, դարձեալ պիտի բանտարկեն զքեզ, միայն թէ այդ պարագային մէջ եկամուտդ պիտի կորսնես. Մի քանի օրուան բանտարկութեամբ կրնաս ազատիլ. Քու տէրդ եւ ես պիտի պաշտպանենք զքեզ եւ պիտի ապացուցանենք թէ դու գողութիւն գործած չես. Վրադ դրամ չունիս, այնպէս չէ՞. Ի՞նչ պիտի ընէիր Պ. Ֆօռդէլի դրամը. Եւ յանցանքը քուկդ չէ եթէ այդ խաբեբայն որ մառանի մը մէջ նետած էր զքեզ, բնակարանին բանալին գողնալու համար, Անգլիա փախաւ. Ո՛չ միայն չեն կրնար դատապարտել զքեզ, այլ եւ ոչ իսկ կրնան դատի կոչել. Քեզ կը մնայ ընտրել թէ երեք հազար Ֆրանքի եկամուտը կը համապատասխանէ՞ փոքր նեղութեան մը ուստի խոյս տալ քու ձեռքդ չէ, վասն զի ամեն պարագայի մէջ նախ եւ առաջ զքեզ պիտի ձերբակալեն. Եկամուտը կը խոստանամ քեզ. Իմ հարստութիւնս կը ներէ ինձ այդ գումարն յատկացնել քեզ եւ երբ կը խոստանամ, խոստումս կը կատարեմ.

—Ո՛հ, կը ճանչնամ պարոնն եւ այդ կողմէն կասկած չունիմ.

—Միանգամայն տեղդ ալ չպիտի կորսնցունես. կը յուսամ թէ բարեկամս պիտի հաճի պահել զքեզ... եւ եթէ կորսնցնես տեղդ, ես քովս կ'առնում զքեզ իբր երկրորդ սպասաւոր.

—Միակ բան մը կայ որ կը նեղէ զիս, այն է մտածել թէ այդ անպիտանն աքսոր չպիտի ղրկուի եւ թէ պիտի շարունակէ խարէութիւններ գործել եւ պարկեշտ մարդիկը կողոպտել.

—Այլ եւս Ֆրանսայէն հեռու է նա. Այս բանս կրնամ ըսել քեզ. Ճանապարհորդութեան մը միջոցին ճանչցայ զայն եւ ի Բարիզ վերստին զինքն ընդունելու յանցանքն ունեցայ. Չէի կասկածեր թէ խաբեբայն մէկն էր. Հետեւաբար, կը գուշակես թէ չեմ ուզեր որ գիտնան թէ հետը հաղորդակցութիւն ունեցած եմ եւ մանաւանդ զայն Պ. Ֆօռդէլի ներկայացնելու տխմարութիւնն ունեցած եմ.

—Կ'ըմբռնեմ... եւ վերջապէս, ի՛նչ փոյթ եթէ կորսուի երթայ փոխանակ թիարան ղրկուելու.

—Ուրեմն կ'ընդունի՞ս.

—Այո՛... միայն թէ պարոնն հաճի ըսել ինձ թէ ինչ պիտի պատասխանեմ ոստիկանութեան մարդոց... տէրս յայտնեց ինձ թէ վաղը կ'սպասեն անոնք՝ զիս Լա Շաբէլ թաղը տանելու համար.

—Պիտի ըսես թէ պատրաստ ես իրենց հետեւելու եւ պիտի պատմես այդ մարդուն հետ ունեցած արկածդ, ինչպէս պատմեցիր Պ. Ֆօռդէլին. Միակ բան մը պիտի ծածկես անոնցմէ.

—Այո՛, գիտեմ, Խօժէնի այցելութիւնը. Այդ բանը դիւրին է, քանի որ չեն ճանչնար զայն.

—Չպիտի հարկադրուիս ստել. բաւական է որ լռես. Համաձայն ենք, այնպէս չէ՞. Լա՛ւ ուրեմն, խուցդ մտիր և սպասէ որ տէրդ կոչէ զքեզ՝ ոստիկանութեան պաշտօնէից դէմ հանելու համար... եւ ութ օրէն իմ տունս եկուր եկամուտիդ առաջին եռամսեայն ստանալու համար.

Պադիսդ շնորհակալութիւն յայտնեց եւ դուրս ելաւ. Իւր դէմքն ըստ բաւականին կը յայտնէր թէ զոհ էր այս սակարկութենէն եւ թէ խոստումը պիտի պահէր.

—Այսպէս ահա, սիրելիդ իմ Լուսա, ըսաւ Նուազէ, կը տեսնես թէ ամեն ինչ կը կարգադրուի.

—Այո՛, մրմնջեց Ֆօռդէլ. Տխրութեամբ գիտեմ թէ ձեր նշանաբանն է այս, եւ այս անգամ իրաւունք ունեցաք, վասն զի չեմ տարակուսիր թէ սպասաւորս պիտի լռէ. Բաւական սուղի գնեցիք իւր լռութիւնը. Սակայն կացութիւններ կան զորս ոչինչ կրնայ դարմանել.

—Ըսել կ'ուզէք ձերը, այնպէս չէ՞... Կը հաւանիմ թէ միլիոններ ալ օգուտ չեն ունենար. Բայց ձեր ձեռքն է վերջ մը տալ այդ կացութեան.

—Իմ ձեռքս չէ մնալ...

—Ի՞նչ բան մնալ... Թիւրիմացութիւն մը ընդ մէջ ձեր եւ մանկամարդ աղջկան մը զոր կը սիրէք եւ որ կը սիրէ զձեզ. Այլեւս պատճառը բարձուեցաւ, քանի որ այդ տարաբաղդ տղան չպիտի վերադառնայ աստ. Ուրեմն իմ եղբօրս կի՞նն է որ կը նեղէ զձեզ. Ես կը խոստանամ կարգի բերել զայն. Չպիտի յայտնեմ նմա թէ իւր նախընտրելին գողութիւն գործեց, այլ պիտի շատանամ ըսելով թէ մտերմական կերպիւ մեկնեցաւ եւ կարծեմ թէ այնքան յիմար չէ որ անոր ետեւէն վազէ. Արդէն դժուար կը լինի այսպիսի փորձ մը, քանի որ չգիտեր թէ ո՛ւր կ'երթայ նա.

—Ի՛նչ բարեբաղդութիւն կը լինէր, մտածեց Ֆօռդէլ որ զայն կարող կը կարծէր ամեն կերպ յիմարութիւն գործելու.

—Ուրեմն խոստովանեցէք թէ, յարեց Բոլ Հօրեզըայրն, հպարտութիւնն է որ կը կասեցունէ զձեզ. Դուք նախատուեցաք, գիտեմ զայս, եւ իրաւունք ունիք գայրանալու ինձ եւ եղբօրս այրւոյն դէմ. Բայց կ'երդնում ձեզ՝ պատւոյս եւ ձեզ նկատմամբ տածած բարեկամութեանս վրայ, թէ Սիմօնէ յանդիմանութեան արժանի վարմունք մը ունեցած չէ բնաւ. Դուք քաջ գիտէք զայս եւ կը վարանիք խոստովանելու, վասն զի ձեր անձնասիրութիւնը վիրաւորուած է և այդ վէրքն արիւնոտ է դեռ. Ե՛ր ձեր սրտին դէմ կը շարժիք, ընդհակառակն ունկն դրէք անոր ձայնին. Դուք այր էք եւ ձեզ անկ է ներել.

—Կը համակերպիմ. Բայց արդեօք Օր. Նուազէ ևս պիտի ներէ՞ ինձ զինքը վերստին տեսնել չուզելս.

—Այդ բանն իրեն պիտի հարցունենք, իւր տան մէջ.

—Ե՞րբ, հարցուց Ֆօռդէլ խռովեալ.

—Այսօր իսկ... երբ Պադիսդի եւ ոստիկանաց հետ աւարտէք գործերնիդ. Բարի գործ մը կատարելու համար ո՛չ մէկ ժամանակ կանուխ է, ըսաւ Նուազէ իւր [illegible] բարեհամբոյր ժպիտովը, ժպիտ բարեբաստիկ աւուրց.

(Շարունակելի)

և երեք ու կէս տակառաչափ ծանրութեամբ ադամանդ հանուած է անտի։

—Շիշերու մէջ գտնուող բարձրագոյն գինիներու վրայ Պ. Կոշըրի դրած նոր տուրքն (75 սանդիմ մէկ շիշին) ծանր հարուած մ'եղած է Ֆրանսայի գինեգործութեան։ Պորտոյի վաճառականք Փարիզի կառավարութենէն պաշտպանութիւն կը խնդրեն այս անգլիական տնօրինութեան դէմ։

—Պաթումի քաղաքապետութիւնը ձեռնարկեր է Թրամվէյներու շինութեան, Նաւահանգստէն մինչեւ երկաթուղւոյ կայարան և այլ առեւտրական կեդրոններ յարաբերութիւնները դիւրացնելու համար։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

ՆԻՍՏ Ժ.

8 ԱՊՐԻԼ 1888

Ազգային Ժողովոյ 87-88 տարեշրջանի վերջին Նիստը տեղի ունեցաւ երէկ ի Մայր Եկեղեցի, ընդ նախագահութեամբ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր և ատենապետութեամբ Մեծ. Յ. Մերեէմ-Գուլի էֆէնտիի։ Ներկայ երեսփոխանաց թիւն էր 55։

Ատեանը բանալով ժամ 7 ½ ին, Ատենապետ էֆէնտի յայտնեց թէ մի քանի Նիստերէ ի վեր դիւանին վրայ կը գտնուի Ատենապետաց Դիւանի տեղեկագիրն ի մասին համարատուութեան Նախորդ Քաղաքական Ժողովոյ որ Նորա նախաքննութեան յղուած էր, սակայն տեղեկաբեր էֆէնտիին բացակայութեան պատճառաւ նկատողութեան չառնուիր։ Հետեւաբար կարդացուեցաւ այդ տեղեկագիրն և որոշուեցաւ խնդրոց կարգն անցունել զայն։

* * *

Ապա Ժողովն անցաւ Օրակարգի Ա. խնդրոյն որ էր «Տեղեկագիր համարատուութեան Ս. Երուսաղէմայ խորհրդարանական Ցանձնաժողովոյ»։ Այդ տեղեկագիր, որ 1885 յուլիսէն ցվերջ ապրիլ 1886՝ Ցանձնաժողովոյ գործառնութեանց համարատուութիւնն էր, կարդացուելով, երեսփոխան տեարք փափագ յայտնեցին որ Օրակարգի Բ. խնդիր նշանակուած տեղեկագիրն ևս, որ միեւնոյն գործառնութեանց կը վերաբերի, կարդացուելով, միահաղոյն որոշում մը տրուի։ Սոյն փափագանաց համաձայն՝ կարդացուեցաւ նաեւ «վերջնական տեղեկագիրն — ց22 ապրիլ 1887 — ու հրաժարագիրն Խորհրդարանական Ցանձնաժողովոյ» որ էր Բ. խնդիր Օրակարգի։ Այս առթիւ Ատենապետ էֆէնտի յիշեցուց Ժողովին, թէ նախորդ Նստի որոշման համաձայն, սոյն տեղեկագրոյ կից հաշուեցոյցն Համարակալութեան դիւանին յղուած է։

Այս երկու տեղեկագրոց վրայ խօսք ուզելով Ռ. Պէրպէրեան, Բ. Ղազարոսեան էֆէնտիք եւ մի քանի այլ երեսփոխանք դիտել տուին թէ աղոնց մէջ նշանակուած առաջարկներն ու տնօրինութիւնք կատարուած գործողութիւններ են այլ եւս եւ հետեւաբար պէտք չիկար զայնս Ժողովին բերելու, թէ Ցանձնաժողովն առանց սպասելու որ իր հրաժարականն ընդունուի, գործերը Վարչութեան յանձներ եւ ինք քաշուեր է։

Կ. Սէյմէեան էֆ.—Շատ անգամ այս Ժողովոյս մէջ գանգատներ յայտնուած են թէ ազգային պաշտօնական մարմինք իրենց համարատուութիւնը չեն տար որոշեալ ժամանակին, որով Երեսփոխանական Ժողովոյ վերին հսկողութեան իրաւունքը կրնայ տկարացած նկատուիլ։ Այժմ ահաւասիկ ձեր առջեւ ունիք Ցանձնաժողով մը որ իր գործոց համարը կրկին տեղեկագրովք մատուցած է, եւ Ժողովս այդ տեղեկագիրը տարիներով իր օրակարգին մէջ թողլէ յետոյ, դիտողութիւն կը լինի թէ այլ եւս պէտք չունի այդ տեղեկութեանց որք անցեալ գործոց կը վերաբերին։ Ըստ իս այս Ժողովն է յանցաւորն որ ճշդապահ չէ գտնուած եւ ժամանակին նկատողութեան առած չէ զայն։

Ռ. Պէրպէրեան էֆ. — Յանցանքը Ազգ. Ժողով չգումարողներունն է։

Բ. Ղազարոսեան էֆ. —Ճիշդ է. կը ձայնակցիմ։

Ատենապետ էֆէնտի խնդիրն իւր սահմանէն չհանելու համար՝ ներկայացեալ երկու տեղեկագրոց ամփոփումն բրաւ և ինչ ինչ բացատրութիւններ տուաւ։ Յետ որոյ խօսք առաւ Յ. Գուրգէն էֆ. և փափաք յայտնեց որ այս առթիւ պահանջուի նաեւ Երուսաղէմայ Պարտուց բարձման նախկին Ցանձնաժողովոյն համարատուութիւնը։ —Մ. Ալիքսանեան էֆ. պատասխանեց թէ այդ գործողութիւն կատարուած է արդէն և ինք ևս անդամակից գտնուած է այն Համարակալութեան դիւանին որ քննած էր այդ առաջին յանձնաժողովոյ հաշիւները։

Տ. Եղիշէ Վրդ. Այվազեան յիշեցուց թէ Երուսաղէմայ Պարտուց բարձման համար գաւառացի ազգայնոց զինուորական տրոց վրայ եղած 3 ղրուշի յաւելման եռամեայ պայմանաժամը լրացած է և հետեւաբար Պարտուց բարձման գործը Վարչութեան յանձնելու պահուն, պէտք է ուշադրութիւն դարձնել այս կէտին վրայ։

Այս առաջարկութեան ձայնակցեցան Մ. Ալիքսանեան, Յ. Գուրգէն էֆէնտիք և այլ մի քանի երեսփոխանք։

Կ. Սէյմէեան էֆ. ի դիմաց Քաղաքական Ժողովոյ, պատասխանեց թէ այդ պայմանաժամ որոշուած լինելով արդէն, Վարչութիւնն իր հոգածութեան առարկայ ըրած է սոյն կէտն և հետեւաբար նոր խնդիր յարուցանելու և որոշում առնելու պէտք չիկայ։

Այս միջանկեալ դիտողութիւններէ և բացատրութիւններէ յետոյ, թեր ու դէմ մի քանի կարծիքներ ևս յայտնուելով, վերջ գտան վիճաբանութիւնք և Ատենապետ էֆէնտի քուէի դրաւ Օրակարգի Ա. և Բ. խնդրոց վերաբերող հետեւեալ կէտերն որք ընդունուեցան Ժողովէն։

«Ա. Երուսաղէմայ Պարտուց բարձման խորհրդարանական Ցանձնաժողովոյ առաջին տեղեկագիրն ընդունուած է։

«Բ. Ընդունուած է նաև իւր հրաժարականը, զոր կը ծառայէ երկրորդ տեղեկագրովն, ինչպէս նաեւ պարտուց բարձման գործողութեանց հոգատարութիւնը կեդր. Վարչութեան յանձնելու առաջարկն, հանդերձ յայտնից մանրամասնութեամբք։

«Գ. Հաշուական խնդրոյ մասին Ազգ. Ժողովն իւր տալիք որոշումը կը վերապահէ Համարակալութեան Դիւանէն գալիք տեղեկագրոյն, այս առթիւ փափագ յայտնելով նաեւ նախկին Ցանձնաժողովոյ հաշուոց վրայ ևս տեղեկութիւն առնուլ։

* * *

Ժողովն անցնելով Օրակարգի Գ. խնդրոյն, կարդացուեցաւ Խառն Ժողովոյ 1886 նոյեմ. 5 թուակիր պաշտօնագիրն (ստորագրեալ Ամեն. Խրիմեան Սրբազանէ և Վսեմ. Նուրեան էֆէնտիէ) որ յայտնելէ յետոյ իւր քննութեանց արդիւնքն ի մասին համարատուութեան Սովելոց խնամատար Ցանձնաժողովոյն, շնորհակալեաց քուէ կը խնդրէր Ցանձնաժողովոյ ծառայութեանց համար, ինչպէս նաեւ վասն հայրենակից օտար և ազգային բարերարաց որք օժանդակած էին Ցանձնաժողովոյ ձեռնարկած հանգանակութեան, ի նպաստ սովատանջ տառապելոց։ Խառն Ժողովը կ'առաջարկէր միանգամայն՝ Սովելոց Ցանձնաժողովոյ գործողութիւններէն յաւելեալ գումարն Ազգին արհեստական կրթութեան յատկացնել արհեստական վարժարանի մը հաստատութեամբ և այդ վարժարանն համարել Ազգ. Հիւանդանոցի կցորդեալ հաստատութիւն մը։

Համայն երեսփոխանք միահամուռ ձայնակից գտնուեցան շնորհակալութեան քուէի առաջարկին։ Գալով Սովելոց Ցանձնաժողովոյ գործողութիւններէն յաւելեալ գումարն Ազգին արհեստական կրթութեան յատկացնելու առաջարկին, Ռ. Պէրպէրեան էֆ. ըսաւ թէ սովելոց անուամբ հաւաքեալ դրամը կրթական նպատակի յատկացնելը կրնայ քննադատութիւն հրաւիրել Ազգին վրայ, մանաւանդ յաչս օտարաց որք մասնակցած են այդ հանգանակութեանց, թէ քանի որ սով, հրդեհ և այլ այսպիսի աղէտներ անպակաս են, լաւագոյն է այդ յաւելեալ գումարն այս տեսակ մարդասիրական նպատակներու վերապահել միշտ։ Մ. Ալիքսանեան էֆ. ևս միեւնոյն կարծիքն յայտնեց եւ մանաւանդ այնպէս առաջարկեց որ Սովելոց Խնամատար Ցանձնաժողովոյ հրաժարականը չընդունուի և միայն հանգամանք մը տրուի անոր որպէս զի իբր Պէտութեան Ցանձնաժողով մը ամեն ժամանակ ամոքէ Ազգին թշուառները, սովեալները և հրկիզեալները։

Այս առաջարկութեանց վրայ վիճաբանութիւն բացուելէ առաջ, Ատենապետ էֆէնտի նախ եւ առաջ Ժողովոյն ներկայեց շնորհակալեաց քուէի առաջարկն որ կը լինէր Ազգ. Վարչութեան կողմէ։

Ս. Պէրպէրեան Հայր խօսք առնլով, դրուատեց Սովելոց Ցանձնաժողովոյ բազմարդիւն աշխատութիւնները և փափագ յայտնեց որ շնորհակալութեան քուէն տրուի անմիջապէս, առանց դիտողութեան (ինչպէս ակնածած էին ընել Ռ. Պէրպէրեան էֆէնտի, որ ինչ ինչ լրագրական քննադատութիւններ յառաջ կը բերէր սովելոց նպաստից բաշխման մասին, և Բ. Ղազարոսեան էֆէնտի որ կ'ըսէր թէ ինք Ցանձնաժողովոյ տպագրեալ համարատուութիւնն ստացած չլինելով, իբր երեսփոխան չէ կարող քուէ տալ նմա) եւ առանց խտրութեան, որպէս զի ազգին անձնուէր գործիչք չվհատին եւ անվհատ աշխատին աղէտից վայրկեաններու մէջ։

Համայն ներկայ երեսփոխանք, հանդերձ Ս. Նախագահով, ՅՈՏՆԿԱՅՍ ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ ՅԱՅՏՆԵՑԻՆ Սովելոց կեդրոնական Խնամատար Ցանձնաժողովին՝ որ «հանրային աղէտից այդ ճգնաժամուն մէջ արկածելոց օգնութեան հասնելու պատասխանատուութիւնն ինքնաբեր յօժարութեամբ ստանձներ էր առաջի Ազգին, կրցած էր արժանապէս կատարել իւր մարդասիրական պաշտօնն, բարւոք տնտեսութեամբ և փութաջան գործունէութեամբ ու արդիւնաւոր կերպով մասնակցելով այն ջանից՝ զորս Օսմանեան Տէրութիւնն ի գործ դրաւ հայաբնակ գաւառներու այդ ողբալի չարիքն դարմանելու համար»։

Նոյնպէս ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ՝ վասն հայրենակից օտար և ազգային բարերարաց որք օժանդակած էին Ցանձնաժողովոյ ձեռնարկած հանգանակութեան, սովատանջ տառապելոց ի նպաստ։

Առաջարկութեամբ Տ. Հմայեակ Եպիսկոպոսի, որ գովեստիւ յիշելով Խնամատար Ցանձնաժողովոյ աշխատութիւններն որոց անձամբ ականատես եղած էր այդ թուականին յորում ինք Եկեղեաց գաւառը կը գտնուէր և Խրիմեան Սրբազան ի Վասպուրական, խնդրեց որ շնորհակալութեան քուէ տրուելու հանդիսաւոր պահուն յիշուին նաեւ անուանքն հոգելոյս Ներսէս Պատրիարքին եւ բարեյիշատակ Նիւպէնկեան Սերովբէ էֆէնտիի՝ բազմարդիւն ատենապետին Սովելոց Ցանձնաժողովոյն։ Հետեւաբար Ժողովն ՅՈՏՆԿԱՅՍ ՕՐՀՆԵՑ նաեւ յիշատակն բարերար Նշեցելոց։

Ապա որոշուեցաւ Օրակարգն անցունել Խառն Ժողովոյ առաջարկն ի մասին գործածութեան Սովելոց Ցանձնաժողովոյ գործառութիւններէն յաւելեալ գումարին։

* * *

ՓԱԿՈՒՄՆ ՆՍՏԱՇՐՋԱՆԻՆ

Օրակարգի խնդիրներն սպառած լինելով, Ատենապետ Մերեէմ-Գուլի էֆէնտի հետեւեալ բանախօսութեամբ փակեց Ազգ. Ժողովոյ 1887-88ի Նստաշրջանն։

Տեարք Երեսփոխանք,

1887-88 տարեշրջանի այս վերջին Նստին փակման պահուն, հրաւիրելով զձեզ մի ակնարկ նետել Ժողովոյ վերջին տարեկան աշխատութեանց վրայ, ուրախութեամբ կարող եմ ցոյց տալ որ կարծուածէն աւելի արդիւնաւոր եղած են Նորա։

Ղալաթիոյ եկեղեցւոյն Նորոգութիւնք և ժողովասրահին Նորոգ կառուցումն այս շրջանին համար բարձած էին ի մէնջ մեր Նիստերն ի Ղալաթիա գումարելու դիւրութիւնը։ Գում-գաբուի հեռաւորութիւնն երեսփոխան տեարց մեծագոյն մասին բնակավայրերէն՝ Ժողովոյ գումարումը դժուարացընող հզօր պատճառ մ'էր, վերահաս ծանօթ պարագայներ՝ հարկադրած էին զմեզ ներկայ շրջանին մէջ պահ մը դադար տալու Ժողովոյ Նիստերուն, ի վերայ այսր ամենայնի, տասներորդ Նիստն է որ կազմեցինք այսօր, և կրնամ ըսել թէ՝ գրեթէ ամեն անգամ օգտակարապէս ի կիր առիք ձեր ժամերն, առանց ապարդիւն Նիստեր ունենալու։

Սոյն Նստաշրջանի մէջ ձեր աշխատութեանց կարեւորագոյններն եղան՝ կեդր. Վարչութեան Քաղաքական Ժողովոյ ընտրութիւնը, Նախորդ Քաղ. Ժողովոյ համարատուութեան Նախաքննութիւնն, Սրբոց Յակոբեանց միաբանութեան կանոնագրի վերաքննութիւնը, վեց եկեղեցական և հինգ աշխարհական երեսփոխանաց ընտրութեանց վաւերացումն և Ս. Երուսաղէմայ պատրիարքական ընտրութեան վերջնական կարգադրութիւնն։

Գոհացուցիչ է նշանակել, Տեարք Երեսփոխանք, թէ այս շրջանէն կը մնան միայն երկու խնդիրներ—որք են՝ Նախորդ Քաղ. Ժողովոյ համարատուութիւնն եւ Երուսաղէմայ կանոնագրին զանազան տրամադրութիւնքը քաղաքական օրինաց կարգն անցընելու առաջարկն—խնդրոց կարգին մէջ, և երկու խնդիրներ ալ — որք են՝ Ս. Երուսաղէմայ խորհրդարանական Ցանձնաժողովոյ հաշուեցոյցն և Սրբոց Յակոբեանց միաբանութեան հաշուեցոյցն ու եկամտացոյցն — յղեալ առ Համարակալութեան դիւանն։ Սորա ալ ձեր որոշման պիտի յանգէին անտարակոյս, եթէ՝ ինչպէս յիշեցի՝ Ժողովոյ Նիստերը պահ մը դադրեցնելու հարկն երեւան եկած չլինէր։

Ուրեմն կարող էք, պատուական Ներկայացուցիչք Ազգին, բաժնուիլ իրարմէ այժմ, Ձեր ազգասիրական պարտականութիւնը կատարած լինելու համոզմամբ, և յաջորդ շրջանին մէջ՝ նորընտիր անդամակիցներով զօրացեալ Ազգին ծառայելու հաստատ առաջադրութեամբ։

Ձեր դիւանին համար մասնաւոր գոհունակութեան պարագայ մ'ալ այն է որ, դուք ձեր խոհականութեամբ և օրինասիրութեամբ օժանդակեցիք մեզ մեր պաշտաման մէջ և խրախուսեցիք զմեզ յամառ։ Մենք մեր պաշտօններ վարեցինք անշուշտ ոչ արժանապէս, այլ գէթ առանց թերանալու մեր կարողութեան և ժամանակին թոյլատրած սահմանին մէջ, և դուք ներողամիտ գտնուեցաք միշտ մեղանչատմամբ և շնորհապարտ թողուցիք զմեզ։ Առ այս մեր խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեմ յատենի աստ, յանուն իմ և յանուն սիրելի ընկերակցացս, և մաղթելով որ յառաջիկայ Նստաշրջանն արդիւնաւորագոյն գործելու համար աւելի կարող ձեռաց յանձնուի Ձեր դիւանն, կը փակեմ 1887—88 Նստաշրջանի վերջին Նիստն։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երէկ, Ազգային Ժողովոյ գումարումէն առաջ, Խառն Ժողովոյ անդամներէն կազմուած առաջնորդական վիճակաց վերակազմութեան յանձնաժողովը Նիստ կազմեց և երկարօրէն զբաղեցաւ այդ կարեւոր խնդրով։

Սոյն գումարման ներկայ գտնուեցաւ նաեւ Սրուանձտեանց Գեր. Դաբրեգին եպիսկոպոս, որ յատկապէս հրաւիրուած էր։

Երուսաղէմի պատրիարքական ընտրութեան Մազպաթան ստորագրուիլ սկսաւ երէկ, Ազգ. Ժողովոյ Նիստէն յետոյ։

Հրատարակեցաւ Եղիշէ Հայրապետեանց կրօնական և աստուածաբանական շաբաթաթերթի վեցերորդ թիւն հետեւեալ բովանդակութեամբ.

Աւետարան ըստ Մատթէոսի ԻԲ 34 — ԻԳ 39. Յիշատակ Յարութեան Ղազարու. — Առ Թեզաղիցս։

Յ. Թ. ՀԻՆԳԼԵԱՆ
ՈՃՔ, ՅԱՏԿԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆՔ, ՍՈՒԱԿՔ
ԵՒ
ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԳԻՏԵԼԻՔ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

Հրատարակուեցաւ սոյն գործոյն Գ. Տետրն եւս, խիստ օգտակար է Նոցա որք կ'ուզեն ֆրանսերէն լեզուն աղէկ գրել և աղէկ խօսիլ։ Դ. Տետրն մի քանի օրէն հրատարակուի։ Կեդրոնատեղին է Գամաքեան գրատունը։ Գինն է 2 ղրուշ։

1706 2—3

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԵՐԵԿԻ ՍԷԼԱՄԼԸՔԸ

Սէլամլըքի արարողութիւնը սովորական շքով տեղի ունեցաւ երէկ Համիտիյէ մզկիթին մէջ։ Վեհ. Սուլթանը բաց կառքով եւ իւր դէմ ունենալով արքունեաց հրամանատար Օսման փաշան, Համիտիյէ մզկիթը գնաց ուր մի ժօրէի աղօթքը կատարելէ յետոյ մզկիթի պատուհանէն դիտեց ներկայ զօրաց մեծ անցքն, յետ որոյ միեւնոյն հանդիսիւ կայս. պալատ վերադարձաւ։

Ճէպը Հիւմայունի պաշտօնատան մէջ կը գտնուէին աւստրիական դեսպան Պառոն Քալիչէ, ռուսական դեսպան Պ. Նէլիտոֆ, ֆրանսական դեսպան Մոնդէպէլլօ կոմսը, ռուսական դեսպանատան խորհրդական Պ. Օնու, ֆրանսական դեսպանատան զինուորական կցորդ գնդապետ Պ. Դաֆայէլ, անգլիական դեսպանուհի Լէտի Հուայդ և որդին, աւստրիական, ռուսական ու անգլիական դեսպանատանց առաջին թարգմանք, Դիւր զօրավարն եւ այլ օտարազգի երեւելիք, որք հանդէսը դիտելու եկած էին։ Վեհ. Սուլթանի սենեկապետներէն Իմին պէյ Նոյն պաշտօնատունն երթալով յանուն Ն. Վեհափառութեան մեծարեց զնոսա։

* * *

Ցաւարտ Սէլամլըքի արարողութեան ֆրանսական դեսպան Մոնդէպէլլօ կոմսը Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու պատիւն ունեցաւ։ Ֆրանսական դեսպանը Վեհ. Սուլթանին մատոյց Հանրապետութեան Նախագահ Պ. Գառնոյի մէկ գրութիւնն որով շնորհակալութիւն կը յայտնէր այն ցաւակցութեան համար զոր իւր հօր Իբրահիմ Գառնոյի մահուան առթիւ Վեհ. Սուլթանը բարեհաճած էր յայտնել։

Սոյն ունկնդրութենէն յետոյ աւստրիական ու ռուսական դեսպանք եւս Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու պատիւն ունեցան։

Թարգմանութեան պաշտօնը կատարեց արարողապետ Մունիր փաշա։

ՊԱՌՈՆ ՏԸ ՀԻՐՇ ԵՒ Բ. ԴՌՌՆ

Կայս. կառավարութեան և Պառոն տը Հիրշի միջեւ եղած հաշուական խնդրոյն առթիւ երկուստեք կարգեալ իրաւարար դատաւորք երէկ առաջին անգամ ի Նիստ գումարեցան Վսեմ. Հասան Ֆեհմի փաշայի ապարանքին մէջ ի Պոլիս, Ճըղալ Օղլու։

Ներկայ էին կայս. կառավարութեան կողմէ Վսեմ. Հասան Ֆեհմի փաշա, Դատական Նախարարութեան խորհրդական Վսեմ. Վահան էֆէնտի, Բ. Դրան իրաւագէտ խորհրդականք Վսեմ. Կէչէր և Նորատունկեան Գաբրիէլ էֆէնտիք, փաստաբանք Պ. Պ. Գարօ ու Ռոմա, Պառոն տը Հիրշի կողմէ ներկայ էին Պ. Պ. Ժագոպս ու Պրիւնէ և փաստաբան Պ. Տրձ։

Քարտուղարութեան պաշտօնը վարեց իրաւագէտ խորհրդականաց օգնականներէն Յովհաննէս պէյ, որդի Գույումճեան Վսեմ. Պետրոս էֆէնտիի։

Պառոն տը Հիրշի Կ. Պոլսոյ ներկայացուցիչ Պ. Քիւլման և առաջին քարտուղար Պ. Տուգաս ևս ներկայ էին, սակայն պաշտօնապէս չմասնակցեցան Ժողովոյ աշխատութեանց։

Գումարումն սկսաւ ժամը 7 ¼ ին և 9 ½ ին Ժողովականք ու ներկայք ցրուեցան։ Սոյն առաջին Նստին մէջ Նախնական խորհրդակցութիւնք եղան հաշուական ծանուցեալ խնդրոյն վրայ և որոշուեցաւ այսօր երկրորդ անգամ ի Նիստ գումարիլ Պետական Խորհրդոյ պաշտօնատան սրահներէն միոյն մէջ, որ յատկապէս իրաւարարաց Ժողովոյ տրամադրութեան ներքեւ դրուած է։

ՅՈՒՆԱՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆՆ ԵՒ Բ. ԴՈՒՌԸ

Լ. Հէրալտ վերստին խօսելով Սէրեզի Յունաց առաջնորդ Գեր. Տ. Ղուկասի պաշտօնանկութեան վրայ, կ'ըսէ թէ այս մասին բացատրութիւններ ձեռք բերելու համար Յունաց Պատրիարքարանին ըրած խնդիրքը՝ Բ. Դրան հաւանութեան չէ արժանացած։ «Ջերմապէս փափաքելի է որ Բ. Դրան և Թուրքիոյ ոչ-իսլամ հասարակութեանց միջեւ միշտ կատարեալ համաձայնութիւն պահպանուի։ Ամեն ժամանակ անհրաժեշտ է այս, այլ մանաւանդ արդի ժամանակաց մէջ, երբ քաղաքական հորիզոնը ծածկուած է ամպերով որք ոչ ոք գիտէ ինչ տեսակ փոթորիկ կ'ըքօղեն։ Արդէն Յունաց Պատրիարքը կ'ամբաստանուի թէ աղդուութիւն չունի, այլ չենք կարծեր որ Ն. Սրբազնութիւնն յախուռն դիրք մը բռնելով իր հօտին շահուց ծառայէ։ Երկու կողմէն ալ հետեւելիք լաւագոյն ուղին է զգուշանալ ամեն բանէ որ կրնայ արծարծել վէճն, և հանդարտութեամբ ու պաղարիւնութեամբ փնտռել արդարացի լուծում մը։ Թող միշտ ի մտի ունենան թէ քաղաքական դաւերն ամեուրեք կը սպրդին, և թէ անոնց յարուցած կասկածներն ենթադրել կուտան այնպիսի չարժառիթներ և նպատակներ որք մեծ մասամբ երեւակայութեան արդասիք են։ Համբերութեամբ և չափաւորութեամբ միայն կարելի է անհետացնել զայնս, մինչդեռ ճշմարտութիւնն և արդարութիւնը կրնան անդարմանելի կերպիւ մթագնիլ եթէ խստութիւն և անհամբերութիւն խառնուին գործոյն և եթէ հակառակութեան ոգի մը ազդէ խնդրոյն լուծման վրայ»։

ԱՒՍՏՐԻԱԿԱՆ ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆ

Աւստրիական դեսպանատան Նուագահանդէսն, որ տեղի ունեցաւ Նախընթաց երեկոյ, ամենայն յաջողութեամբ պսակուեցաւ, թէ՛ շքեղութեամբ, թէ՛ հանդիսականաց բազմութեամբ և թէ՛ հասութից առաւելութեամբ։ Ցայտագրին բոլոր մասերը ճարտարապէս կատարուեցան եւ ջերմ ծափահարութեանց արժանացան։ Մասնաւորապէս եռանդագին ընդունելութիւն մը գտան աւստրիական դեսպանին երկոտասանամեայ որդին, Պ. Ֆ. տը Գալիչէ, որ առանց յոգնելու, հիանալի կերպով կ'ածէ ջութակը, Տիկին Դոմէնտինկէր որ հեշտալուր ձայնով երգեց զանազան կտորներ, եւ Պ. Լուգաս որ Վիօլոնչէլի վրայ ածեց զանազան եղանակներ։

Հասոյթն եղած է 800 ոսկի, որուն մէջ են 100 ոսկի զոր Վեհ. Սուլթանը շնորհած է եւ 100 ոսկի եւս զոր ղրկած է Պառոն տը Հիրշ։

ԱԹԷՆՔԻ ՕՍՄ. ԴԵՍՊԱՆԱՏՈՒՆԸ

Այս չորեքշաբթի երեկոյ Աթէնքի օսմանեան դեսպանատան մէջ մեծ հացկերոյթ մը տրուեր է ի պատիւ Աթէնքի անգլիական Նախորդ դեսպան Սըր Հորէյս Րումպոլտի։ Հացկերոյթին ներկայ գտնուեր են հելլենական բարձրաստիճան անձանց ոմանք և օտար դեսպանք։

ԳՈՂԵՐՈՒ ԽՈՒՄԲ ՄԸ ՑԵՐՈՒՍԱՂԷՄ

Ժամանակէ մի վեր Երուսաղէմ շրջակայութեանց վայր դարձած էր յոյն գողերու խմբի մը, որ կ'երեւի թէ իւր ճիւղերն ունէր Կ. Պոլսոյ, Աղեքսանդրիոյ եւ Թուրքիոյ ու Եգիպտոսի ուրիշ քաղաքաց մէջ։

Աւասիկ ինչպէս յաջողած են ձերբակալել այդ գողերը։ Բաւական ատենէ ի վեր քաղաքին մէջ եւ շրջակայքը գողութիւններն աւելցած էին, մերթ խանութներ կը թալլուէին, մերթ արժէքաւոր նիւթեր կը գողցուէին. Նմանապէս կողոպտուած էին քանի մը անձինք։ Կառավարութիւնն, հակառակ իւր ամեն ճգանց, չէր կրնար գտնել չարագործներուն հետքն, երբ ոստիկան մը ներկայանալով կառավարչին՝ արտօնութիւն խնդրեց իւր հարկ դատած միջոցներն ի գործ դնել, խոստանալով ընդհուպ իշխանութեանց ձեռքն յանձնել գողերը։ Կառավարիչը լիակատար արտօնութիւն տուաւ, եւ ոստիկանը, բազմաջան խուզարկութեանց և լրտեսութեան շնորհիւ յաջողեցաւ քաղաքին մէջ բարեկամութիւն հաստատել քանի մը մարդոց հետ որք ծանօթ էին իրենց սրիկայութեամբ։ Ոստիկանն առաջարկեց իրենց միանալ, յուսալով որ այս կերպիւ գտնէ բուն չարագործներն։ Յաջողեցաւ։ Այդ մարդիկն էին բուն գողերը։

Կառավարիչն անմիջապէս իմացաւ այս գիւտն, և ամեն օր ոստիկանին միջոցաւ կը տեղեկանար չարագործներուն մտադրութիւններն և դաւադրութիւնները։ Գողերն որոշած էին կողոպտել Պ. Ֆրիւտիգէրի պանքան, բայց այս խորհուրդն ի դերեւ ելաւ։ Յանկարծ որոշուեցաւ թալլել Յոյնի մը տունն որ քաղաքէն դուրս կը գտնուէր։ Կառավարչին անմիջապէս լուր տրուելով, զօրաց պահակախումբ մը գնաց պահուըտիլ Նոյն տան մէջ։ Ծուղակն յաջողեցաւ։ Գողերը գիշերանց եկան թալլելու տունն, այլ ներս մտնելնուն պէս, ձերբակալուեցան և կապուեցան։ Չարագործաց խումբը տասն հոգիէ կը բաղկանար։

Միեւնոյն օրն հեռագիր մը կը հասնէր Կ. Պոլսէն՝ բանտարկեալ գողերուն հասցէին. հեռագիրը սա էր. «Եթէ գործերը լաւ կ'երթան, իմաց տուէք մեզ, պատրաստ ենք գալ ձեզի օգնելու»։ Հեռագրատան տնօրէնն, իրաւամբ կասկածելով թէ այս հեռագիրը կուգար գողերու խումբին միւս անդամներէն որք Կ. Պոլիս հաստատուած են, կառավարչին յանձնեց զայն, որ պատասխանեց այս կերպով. «Գործերը շատ լաւ կ'երթան, անհամբերութեամբ ձեզ կ'սպասենք»։

Զինուորներ ղրկուած են ի Եաֆա, այդ մարդիկն ընդունելու համար ցամաքին վրայ և զայնս միացնելու համար իրենց Երուսաղէմի ընկերներուն։

ՆՈՐ ՀՐՈՍԱԽՈՒՄԲ ՄԸ Ի ՍԷԼԱՆԻԿ

Սէլանիկէն կը գրեն թէ Գադէրինայի շրջակայքն երեւան ելեր է յոգնախուռն աւազակ հրոսախումբ մը, որուն գլուխն է համբաւաւոր աւազակապետ Նիքօ։ Կ'ըսուի թէ այս հրոսախումբ կը բաղկանայ եօթն անձերէ, որք կ'ենթադրուի թէ գաղտագողի մեկնած են Նիւքեոսի ծովեզերաց մէկ մենաւոր վայրէն՝ հակառակ հելլէն ոստիկանութեան աչալրջութեան, և Քասանտրայի ծովախորշին մէկ կէտին վրայ ցամաք իջած են՝ առանց Նշմարուելու օսմանեան իշխանութիւններէն։ Կը հաստատեն թէ այս աւազակները քաղաքական ոև է նշանակութիւն չունեցող չարագործներ են, եւ անշուշտ բոլորովին ճշմարիտ է այս Յունաստանի համար։ Այլ այս պահուս նմանօրինակ ձեռնարկութեանց համար անհրաժեշտ դրամ կ'առաջարկուի որ չպիտի զարմանանք եթէ իմանանք թէ Նիքօ, որ իրողութեան տեղեակ լինելով, երեւան հաներ է այն աղբիւրն ուսկից կարելի է նպաստ ընդունիլ ի փոխարէն ինչ ինչ ծառայութեանց, զորս ինք և իւր հրոսախումբը կարող են մատուցանել, բացի այն կողոպուտներէն և աւարառութիւններէն զորս ի գործ կը դնեն իրենց հաշուոյն համար։ (Լ. Հէրալտ)

Րումէլիի երկաթուղեաց միացեալ գծերու խնդրոյն առթիւ կազմեալ յանձնաժողովն այսօր ի Նիստ պիտի գումարի Հանրօգուտ շինութեանց Նախարարութեան պաշտօնատան մէջ, ընդ Նախագահութեամբ Նախարար Վսեմ. Զիհնի փաշայի։ Ներկայ պիտի գտնուի նաեւ պուլկարական գործակատար Պ. Վուլքովիչ։

—Ծովային Նախարար Վսեմ. Հասան փաշա ուղղակի իւր հսկողութեան ներքեւ առած է Մախսուսէի վարչութիւնը։ Ն. Վսեմութիւնն այժմ կը զբաղի ձեռք առնուլ այն միջոցներն որովք կարելի է աւելի կանոնաւոր եւ փայլուն վիճակի մը մէջ դնել այդ վարչութիւնը։ Վսեմ. Հասան փաշա յեւրոպա յանձնարարած է երկու Նորաձեւ արագընթաց շոգենաւեր։

—Վեհ. Սուլթանը Հազարապետի աստիճան շնորհեց կայս. թիկնապահ հետեւակ զօրաց դէր-Հազարապետ Ասաֆ պէյի, փեսայ կայս. պալատան Նուագածուաց հրամանատար Ֆերիգ Սիւլէյման փաշայի։

—Վեհ. Սուլթանն հրամայած է Նիկոմիդիոյ կառավարիչ Սէլիմ Սըրրը փաշայի որ Եալովայի Նաւամատոյցէն մինչեւ տեղւոյն ջերմուկները խճուղիներ շինուին, Նոյնպէս հարկ եղած քննութիւնները կատարելով տեղեկագրուին այն միջոցներն որովք կարելի է ամեն կերպիւ դիւրութիւններ ընծայել այդ ջերմուկներն յաճախող անձանց։

—Հէրսէքի Օրթոտոքս մետրապոլիտն, որ ազգաւ յոյն է, հրաժարական տուած է և ի մօտոյ մայրաքաղաքս պիտի գայ։ Ֆէնէրի Պատրիարքարանն, որուն իրաւասութեան տակ կ'իյնայ այդ թեմն, անցեալ շաբթու ընտրեր է Նոր մետրապոլիտը, Տ. Լէոնդիոս, որ ազգաւ սլաւ է և [illegible] կառավարութեան առաջարկած ընտրելին էր։

—Անգլիական [illegible] շոգենաւը խրեր է Կէլիպօլուի մօտ։

—Վեհ. Սուլթանն Արուեստից շքադրամը շնորհեր է Պ. Բիքմանի։

—Նիկոմիդիոյ գաւառին առեւտրական դատարանը ջնջուեր և գործերն յանձնուեր են տեղւոյն Նախնական դատարանին։

—Հեռագրատանց և Թղթատարատանց վերատեսուչ Իզզէթ էֆէնտի, որոյ առողջական վիճակը խանգարուած է, բժշկաց յանձնարարութեամբ երեք ամիս պիտի հանգստանայ։ Վերատեսչութեան պաշտօնը փոխանորդաբար պիտի վարէ օգնականն Հասան Ալի էֆէնտի։

— Կրթական Նախարարութիւնը, կ'ըսէ [illegible], տեղեկանալով որ Բերայի և Ղալաթիոյ կողմերը մէկ քանի տպարանաց մէջ վնասակար գրութիւնք տպագրուելու վրայ են և թէ պարսկահպատակ տպարանապետք ոմանք իրենց տպարանն այօրէն վիճակի մէջ կը պահեն, ձեռնարկած է զարժանն ի գործ դնելու։

—[illegible] իւր երեկի թուով կ'ուղղէ իւր Նախընթաց աւուր թուով հրատարակած տեղեկութեան մէկ կէտն ի մասին Սպարապետի Դրան և Ելեւմտից Նախարարութեան միջեւ ծագած խնդրոյն, և կ'ըսէ թէ Սպարապետի Դրան կողմէ պահանջուած 30000 ոսկւոյ գումարը [illegible] և ոչ թէ [illegible] ծախուց համար է։

—Անգլիական Նիպպըն Եղբարց տունը յանձն է առեր Սէլանիկի մէջ կազի գործարաններ հաստատելու աշխատութիւններն և իւր մէկ ներկայացուցիչն ի մօտոյ Լոնտոնէն կը մեկնի ի Սելանիկ, որ, ըստ պայմանագրութեան, կազով պիտի լուսաւորուի յառաջիկայ աշունէն առաջ։

—Վեհ. Սուլթանին հրամանաւ յանձնաժողով մը կազմուած է որ պաշտօն ունի ջրի ճամբաները Նորոգել, ջրամբարները մաքրել տալ և ջուրերն աւելցնելու համար պէտք եղած միջոցները ձեռք առնուլ։ Ներքին գործոց Նախարարութեան յանձնարարութեամբ այս յանձնաժողով ի մօտոյ գործի պիտի ձեռնարկէ։

—Գաղթականաց ընդհանուր վարչութեան Նախագահ Եուսուֆ Րիզա փաշա բոլորովին ապաքինած լինելով, երէկ ներկայ գտնուեցաւ Սէլամլըքի արարողութեան։

—Թաղապետութեան Թ. շրջանակի նախորդ տնօրէն Ասաֆ պէյ, որ երկար ատենէ ի վեր անկողնոյ կը ծառայէր, նախընթաց օր մեռաւ իւր տան մէջ ի Գանլըճա և յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ երէկ մեծ հանդիսիւ.

—Պաշտօնական տեղեկութիւնք կը հաղորդեն թէ Դամասկոսի նահանգին մէջ համաճարակ մեծ հիւանդութիւն մը ծագեր է արջառաց մէջ. Մեռնող արջառաց թիւն ահագին է.

ԹԱՏՐՈՆ ԳԱՏԸ ԳԻՒՂԻ

Պ. Արթիւր Կլօպի «Մասսիլյայի պատկերներու» ներկայացումն որ հինգշաբթի Ապրիլ 7ին տեղի պիտի ունենար Գատը գիւղի Թատրոնին մէջ, օդին խառնակութեան պատճառաւ յետաձգուած է այս գիշերուան, Ապրիլ 9ին.

ՕՍՄ. ՀԱՆ. ՊԱՐՏՈՒՑ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Կը ծանուցուի արհեստով ձկնորսներու, ինչպէս և զբօսանքի համար ձուկ որսացողներու թէ, Կ. Պոլսոյ Ձկնարանին կանոնադրութեան համաձայն, պէտք է դիմեն Ձկնարանի Տնօրէնութեան կամ ծովեզերայ վրայ նորա պաշտօնատանց, մինչև ապրիլ 15 (Ն. Տ.) ստանալու համար 1304 տարւոյ (1888—89) ձկնորսութեան արտօնագիրը: Այդ թուականն անցնելէ յետոյ այդ արտօնագրին համար երեքպատիկ տուրք պիտի առնուի իրենցմէ:

Կ. Պոլիս 1/13 ապրիլ 1413 3—7

ԳԱՖԷ ՄԷՆՏԸԼ

ԲՈԴԸՆԴՈՒՐՄՇՏՐԱՍԷ, ՎԻԷՆՆԱ

Վիէննայի սոյն համբաւաւոր զբօսատան մէջ կ'ընդունուին Թուրքիոյ եւ Ռուսիոյ Հայոց կարեւորագոյն թերթերն, եւ ամեն օր անդ կը յաճախեն բազմաթիւ Հայեր: 1680 3—4

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

ԱԺԱՌՍ ՀԱՎԱՍ

Պերլին, 20 ապրիլ

Ֆրետերիք կայսեր վիճակն առժամապէս բարւոքեցաւ՝ թարախի առատ արտահոսման մը վրայ.

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

Ղալաթիա, 9 ապրիլ

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՑ

ամիս Լոնտրայի վրայ (պանքայի)	111 5/8
3 » » (վճառնին)	111 1/4
» Բարիզի » (պանքայի)	22 67 1/2
» » » (վճառնին)	22 75

Օսմանեան Թօնսօլիտէ

		Դահեկան
Երեկ երեկոյ գոց. (Միացեալ)	Սէրի Դ. Կ.	15 22
Պօրսային գոցուելէն վերջը	» »	15 22
Բերայի մէջ	» »	— —
Առաւօտուն բացուեցաւ	» »	15 28
Բարձրագոյն գին	» »	15 28
Նուազագոյն »	» »	15 26
Կէսօրին	» »	15 26

ԻՍԹԻԳՐԱԶԸ ՏԱԽԻԼԻ

Երեկ երեկոյ	Դ. Կ.	35 27
Այս առաւօտ	»	35 30
Կէսօր	»	35 26

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԷԹՂԹՈՑ

փոխառութիւն 1858) 1862)	Ա	Սէրի Դ. Կ.	24 10
» 1860) » 1863) » 1872)	Բ	» »	14 30
» 1865) » 1869) » 1873)	Գ	» »	15 28

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍ

Սօսիէթէ Ժէնէրալ	Անգլ. Լր.	4 13
Քրետի Ժէնէրալ	Օսմ. »	7 14
Պանք տը Գօնս	»	6 30
Սօս. Շանժ է վալէօր	»	4 15
Թրամուէյ	»	407 1/2
Ռումէլի երկաթուղի	Ֆր.	39 55
Օպլիկասիօն տը Պրիօրիթէ	»	—
Բաժնեթուղթ Լոտերիոյ	»	128

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

Օսմանեան ոսկի	Դրշ.	100
20 Ֆրանքնոց	»	88 13
Անգլիական ոսկի	»	111 16
Բօ իմբէրիալ	»	90 37
Քրիմիք	»	51 15
Ռուպլի թղթադրամ	»	10 82
» արծաթ	»	73 30
Ֆիօրին	»	— —
Մեճ. արծ. (տարբ.)	»	108 8
Վեցնոց	»	104 10
Հինգնոց	»	104 10
Մէճիտիէ	»	103
Թասֆիէ	»	12

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն, 20 ապրիլ ժամ 5 վայր. 15 երեկոյ

Անգլ. քոնսօլիտէ	99 13/16
Օսմ. » Սէրի Դ. բացուեցաւ	13 13/16
» » » գոցուեցաւ	14 1/16
» » » Ա.	23 1/2
» » » Բ.	14 1/2
» » » Գ.	13 7/8
Օթօման 1871	80 1/2
Փոխառութիւն 1877	95 1/4
Պանք Օթօման	10 3/8
Ռուսական փոխառ. 1873	92 3/4
Եգիպտական միացեալ (իւնիֆիէ)	80 3/8
» առանձն. (բրիվիլէժիէ)	100
Տայրա Սանիէ	74 7/8
Տօմէնիալ (փոխառ. Ռօշիլտ)	101 1/4
Հունգարական պարտաթուղթ 4 %	— —
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ	25 462

Վիէննա, 20 ապրիլ ժամ 4 երեկոյ

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	126 95
Օսմանեան երկաթուղի	19

Բարիզ, 20 ապրիլ ժամ 3 վայր. 45 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 4 1/2 %	106 65
» » 3 %	81 50
Օսմանեան քոնսօլիտէ Սէրի Դ. բացուեցաւ	14 12 1/2
» » գոցուեցաւ	14 22 1/2
» » » Բ.	14 20
» » » Գ.	14 20
Օսմանեան երկաթուղի	39
» Բէժիի բաժնեթուղթ	— —
Պանք Օթօման	511 25
Քրետի Լիոնէ	558 75
» Ֆօնսիէ	1374 50
Բաժնետոմս Լիոնի	1265
Սուէզի ջրանցք	2131 25
Ռուսական 5 % 1877 է.	99 3/8
Իտալական Ռանթ	95 85
Սպանիական (արտաքին)	67 3/4
Եգիպտական միացեալ	407 50
Բրիօրիթէ Թիւրք	371 25
5 % Հելլենական	360
Չէք Լոնտրայի վրայ	25 27

ԲԱՐԻԶ ԲԹԻԹ ՊՈՒՐՍ

Բարիզ, 20 ապրիլ ժ. 10 վ. 30 երեկոյ

Ֆրանսական Ռանթ 4 1/2 %	— —
Օսմանեան քոնսօլիտէ	14 30
Եգիպտական	406 25

ԱՐՏԱՍԱՆԱԿԱՆ ՑԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

Աւետաբերի վերջին թիւերէն մէկուն մէջ կարդացինք թէ Արտասանական Մանախումբը, ազգային գլխաւոր հեղինակութեանց դիմելէ յետոյ, պիտի փութայ Մեսրոպեան հնչմանն համեմատ փոփոխել պոլսական արտասանութիւնն. Նկատելով որ, եթէ Մանախումբը յաջողի իւր ձեռնարկի մէջ, ըստ Մեսրոպեան օրինաց մեր դեղահատներն այսուհետև պիտի յորջորջուին [illegible], բացատրութիւն մը յորմէ ոչինչ պիտի հասկանան մեր ազնիւ հազազօղներն և հազիւ աշխարհաբար գիտցող դեղագործներն, կը հրաւիրենք մեր բազմաթիւ յաճախորդներն որ, Մանախումբն իւր վերջնական որոշումը չտուած, աճապարեն ըստ առաջնոյն գնել հարազատ [illegible].

Կեդրոնատեղին է . . . . . .

ԼՍԱՐԱՆԻՆ ԱՌԹԻՒ

Երրորդ գրական հանդէսն էր՝ զոր կատարեցինք նախորդ կիւրակէ, շնորհիւ Ասիական ընկերութեան, Ցունաց Սիլլողոսի մէջ. Գրական ո՛և իցէ հանդէս՝ խորհուրդ է. իսկ ի՛նչ որ առանձինն էր այդ աւուրց, անշուշտ այս իսկ եղաւ որ կին մը իւր հովանին կը տարածէր կրկին հանդէսներուն վրայ. Մասնաւորութիւն կազմեցին հերուան և այս տարւոյ բանախօսներու ընտրած նիւթերն. Կինն, զորմէ և ինքն, Վսեմաշուք Տիկինը, յառաջագոյն գրած է՝ նախապաշարմանց դէմ անլուելի պատերազմն հրատարակելով. Մասնաւորութիւն չէ՞ր նաև հանդիսավայրին ընտրութիւնը, Ցունաց Սիլլողոսը. Ցոյնք դուրս կ'ելնէին երբ մենք ներս մտանք.

Ըստ իս փափաքելի է որ, հայ ժողովուրդն, որ այդ հին ազգին վրայ զարմացող եղած է, և այս այն ատեն մինչ արդի եւրոպական քաղաքակիրթ ազգք բարբարոսական շրջանը նոր կ'ըսկսէին, և իր ուշիմ մանկտին Աթէնասայ քաղաքին մէջ կրթած է, չթողու անտես զՑոյնն, նորա օրինակին զհետ երթայ, անձկանօք և նախանձոտ աչօք նայի այն ազգային և կրթական շինուածոյ՝ զոր առատաձեռնութեամբ կը կանգնէ այդ ժողովուրդն ի փառս գիտութեանց և դպրութեան, մեր մեծատունն ուշադրութեամբ ականջ դընէ ի լուր թէ ի՛նչպէս Ցոյնն իր շահերէն բաժին կը հանէ ազգային վարժոցին ու եկեղեցւոյն, յոյն արհեստաւորն ի՛նչպէս իր քրտինքէն մաս կը հանէ՝ իր Ազգին մեծութեան ու զարգացմանը նպաստելու մտադիւր. Այդ ժողովրդեան կեանքն ու գործունէութիւնը մեզ աւելի ազդողագոյն են և պիտի ըլլան. Ցոյնք դուրս կ'ելնէին, մենք ներս մտանք.

* *

Նախորդ տարւոյ բանախօսաց նիւթերն [illegible] հանդիսի միջնորդութեամբ ծանօթ են ընթերցողաց. Կնոջ մասին եղած բանախօսական հետազօտութիւնն ա՛նչափ երկարաձիգ և մանրակրկիտ ջանիւք ձեռք բերուած էր, որ, ըստ խոստովանութեան բազմաց, այլ ևս բնաւ հետազօտութեան պէտք թողած չէր ճարտարախօսն. Ուստի երբ որ, նոր Լսարանի յայտարարութեանն առթիւ, ծանուցուեցաւ որ Թէրզեան պիտի խօսի զկանանց, բնական էր հետաքրքրիլ թէ ի՛նչ պիտի խօսէր արդեօք և ի՛նչպիսի լեզուաւ. Կրկնութի՞ւն պիտի ընէր.—ոչ, զի խօսողն հասարակ գրողներէն չէր. Անխնամ լեզուա՞ւ պիտի գրէր.—ոչ, զի հեղինակն ասկէ առաջ դաշնակաւոր լեզուաւ քերթած էր Վաղամեռիկ Աղջիկը.

Հրեշտակներու լուսածիծաղ ճակտէն
Դեռ նոր փըթթած մարդ մ'էր թերթիւք լուսեղէն,
Նոր կը ժըպտէր դեռ ո՛հ.. ինչո՞ւ կը թօռմի
Ի շիրիմ . . .

Ա՛հ դեռ շատ սաղ է գերեզմանն իր ծոցին,
Քընքուշ ցնորօք իւր միտքն ու սիրտ կ'օրօրին . . .
Իր կարմրաթել շըրթունքն հայցեն համբոյրներ
Սիրտն ալ՝ Սէր . . .

Թող թող զեփիւռք իւր մազերուն հետ խաղան,
Փունջ փունջ ծաղկունք պսակեն զճակատ կուսական.
Իրեն համար բոլոր տեղերքն են բերկրանք,
Լոյս են կեանք:

Ի՛նչ լեզուաւ պիտի գրէր, այս եղաւ պահ մը մեր ամենուս մտմտուքը՝ մտնալով որ Թէրզեանի Վաղամեռիկ Նուշիկն «պայծառ լուսնի տակ» նոր կենդանութիւն զգեցած է մուսայից շնչոյն ազդեցութեան տակ. ամօթխած կը ժպտի, ճերմակ ճակտին վրայ ոլորուն վարսք ցիրուցան կը ծածանին, երկնից գալուկ կապոյտն այտերուն վրայ կը ցոլայ, արծաթի ընքուշ ծիծաղն արձագանգն է հրեշտակաց. օդային պատմուճան ունի. որ չէ մահու՝ այլ քնոյ մէջ ընկղմեալ կը թուի համբուն.

Ի՛նչ լեզուաւ պիտի գրէր . . . . Այս մտածման վրայ պէտք է աւելցնել և զայս. Սառէ բարիզեան լեզուաւ և արտասանութեամբ ա՛յնպէս հեշտական կը խօսէր, որ կարծես թէ՝ նուագաւոր դաշնակութեամբ ականջները կախարդելու համար միայն եկած էր. Այսպէս պահ մը ո՛չ սակաւք ունկնդրաց վարանեցան թէ ի՛նչ տեսակ ազդեցութիւն պիտի ունենար հայ ճարտարախօսի հին հայերէն աշխարհիկ լեզուաւ Ցունաց Սիլլողոսին մէջ. Ցիրաւի ես ալ, որ Գաղղիացւոց լեզուին վրայ մեր բանասիրաց ոմանց նախապաշարումը չունիմ, և մեր աշխարհաբառէն աւելի մեծութեանց և դաշնակութեան ընդունակ չեմ կարծեր զայն, միայն թէ ճարտար ձեռներ, ազատ մտքեր մեր գրական լեզուի ազդեցութեան տակ կարող ըլլան կենդանութիւն և զօրութիւն տալ նմա, այո՛ ես ալ տարակուսանօք բռնուած էի. Կ'ըսէի ինքնին որ այդ ազդեցութիւնը մեր գաղղիամոլ ականջներէն և տկար ջիղերէն վանելու համար՝ միջոց մը միայն կար. մէկ երես Բոսսիւէէն արտասանել.

* *

Մինչ այս մինչ այն, Սառէ աւարտեց իր ճառն. Արտագին ծափահարութենէ ետքը բեմին վրայ երևցաւ Թէրզեան. Ծանօթ թէ անծանօթ անշուշտ ուրախութեամբ կը տեսնէին հայ բանաստեղծն ու բանասէրը, որ ի բազմաց հետէ իր վայելուչ չքմէն երևցած չէր գրական հրապարակին վրայ, և ո՛չ անիրաւաբար կարծեցնել տուած էր նոյն իսկ իր գրիչը սիրողաց որ Թէրզեան մոռցած է այլ ևս իւր [illegible], Վաղամեռիկ Նուշիկն, [illegible] և [illegible] շնորհալից լեզուն. Բանի մը հետաքրքրութիւնք զմեզ կը գրգռեն. ուշադրութեամբ ականջ կը դընենք. Արտասանութեան կարի նպաստաւոր ձայն մը կը լսուի. Նիւթն է կինն՝ երեք սքանչելի պատկերներու տակ. Կին-մայր, Կին-ամուսին և Կին-սիրական. Այս երեք պատկերներն ալ գեղեցիկ նկարագրած էր ճարտարախօսը ճարտարի մը վրձնոյն նրբութեամբն ու փափկութեամբը. Կնոջ արիութիւնը ցոյց տալու համար՝ Եւրոպայի եղերքէն ի ճակատ կը հանէր իր դիւցազնուհիները. ազդեցութեան բարձրութիւնն ապացուցանելու համար՝ Կորիոլանի մայրն ու աղջիկը բանակը ղըրկեց և զնա՝ որուն դէմ Հռոմի պատուարները դուցէ չզօրէին՝ զինաթափ ըրաւ. մօր զգացումները չափելու համար՝ ողջակիզի մը քնքշութիւնն ըրաւ, և զԱստուած երերցուց անոր դէմ. մայր կինը փառաւորելու համար՝ Թագ մը դրաւ անոր գլուխը, աչքերը շողացուց անոր տակ զերդ ադամանդեայ կայծակներ, նստեցուց զնա որրանի առջև, և մարդկութիւնը դրաւ անոր գիրկը. Ի՛նչ որ է՝ պիտի տեսնենք անշուշտ այդ գրուածն [illegible] մէջ. միայն թէ կը կանխենք ըսել որ մեր աշխարհիկ լեզուաւ դուն անգամ գրուած է նիւթ մը այդչափ պատուական ոճով. մէն մի նախադասութիւն ճախարակէ դուրս ելած է ի նմա, մէն մի բառ փափուկ ճաշակաւ ընտրուած է և այնպէս զետեղուած. Եթէ Թէրզեանի այդ կինն համարինք բնական ամեն շնորհօք և ձրիւք ստեղծուած մը, իր ոճն անոր արտաքին այն շուքն ու փառաւորութիւնն է՝ ուր բնաւ պակաս չկայ. ոչ մազիւ չափ յաւելուած մը ընել կը փափաքիս և ոչ շիղ մը պակսեցնելու կը յանդգնիս. Յաւարտ ճառին՝ մեր տարակուսանքն արդէն իսկ փարատած ըլլալով՝ իբրև բաց ըսինք. Սքանչելի էր. Իսկ հատընտիր կանայք և օրիորդք՝ որ նոյն օրը մեր գրական հանդէսին շուքը կը յաւելուին, խրոխտագոյն էին անշուշտ այն ճշմարտութեանց առջև զորս ճարտարախօսը կը հագուեցնէր հելլէն դիւցազնուհեաց վայելուչ գեղովը. արական սեռն ևս կորակոր չէ՛ր, խելամուտ ըլլալով որ ինքը պաշտօն մատուցած է ցայսօր այդ [illegible] մօր պատկերի ներքև, յարգանք ընծայած է այդ էութեան՝ կենակցի քօղին տակ.

* *

Դարձեալ նուագը վրայ հասաւ. ունկնդիրք հոգեկան կրկին հոսանաց մէջ ելևէջ կ'ընեն. Կ'սպասէինք լսել բժիշկ բանասէրը՝ բանաստեղծ ճարտարախօսէն ետքը. և ահա երևցաւ Տէմիրճիպաշեան. Ծափաձայն դղորդն որոտաց ի տես այդ տժգոյն էակին. Տէմիրճիպաշեան տկար, զօրե՛ղ մարդ, երբ բեմին վրայ ձայն բարձրացուց, ըսինք իւրերաց. Վշտաց և անհուն ըղձանուածոց մէջ՝ որ միշտ կը տագնապին այդ խռովեալ հոգին, ո՞ւր տեղ կը պահէ Եղիա այդ զօրաւոր ձայնն ու ոճն. ամեն բառ յստակ կը լսուի, ամեն շեշտ ականջացդ և ջիղերուդ կը զարնէ ուժով.

Ի՛նչ խօսեցաւ Եղիա. Պարզ ծանուցում մը ընելու եկած էր, գրպանէն թղթի կտոր մը հանեց արցունքով թրջած, և հինգ վայրկեան միջոց խընդրեց. Ի՛նչ ըսաւ.—Շոգեկառքի ձողակներուն վրայ նետեց հայ գործաւոր մը. ցամաքի հրաշունչ և ծխաշունչ վիշապը չչերով սուլելով եկաւ յօշոտեց զնա. Վեր նայեցաւ Աստուծոյ՝ որ անհունութեանց բարձունքէն, ամպերու մէջէն այդ ողորմ տեսարանը կը դիտէր անկարեկիր, հորիզոնին նայեցաւ՝ ուր բոցերը կը մարէին. Ո՛հ, քաղաքակրթութիւնն էր որ մեր վրայէն կ'անցնէր. Վերջին վայրկենին երբ երկաթն ու անիւներն այդ նորաբեր կեանքը կը ճմլէին, ճմլեցաւ Եղիա, ճմլեցուց զմեզ. արցունքն իր աչացը մէջ սառած մընացին, ձայնը խեղդուեցաւ, յուզեց զմեզ, վայրկեան մը դեղնած մեռելատիպ՝ լուիկ արձանացաւ բեմին վրայ, այնպէս որ ոգի չէր այնուհետև, այլ Մելպոմենեայ կիսանդրի. Ինչո՞ւ խռովեցիր զմեզ, Եղիա. հանդիսականք՝ գէթ անոնք՝ որ զքեզ չեն գիտեր, անոնք՝ որ հոգւոյդ խորերը պըշնուլ և նուաղկոտ աչքերէդ անդին նայիլ չեն կարող, դատապարտեցին զքեզ. Իսկ ես կ'ըսեմ.—Եղիա մեծ պակաս մը լեցուց նոյն օրն. Հայերը պէտք է խռովին և միշտ խռովին.

* *

Ասոնք ամենքն ալ անցան. կարգն եկած էր շնորհակալութեանց խունկերը ծխելու. Բնականաբար իրաւունք չունինք ըսելու որ ամեն խօսողը նոյն օրը Թէրզեանի և Տէմիրճիպաշեանի պէս խօսէին, այլ կը փափաքինք որ գոնէ հայերէն բառերն ճշդութեամբ արտասանուին. Այս դիտողութիւնը կ'ընենք ոչ զոք վիրաւորելու դիտաւորութեամբ, այլ միմիայն ծաղրել հրապարակի վրայ սխալ մը և զգալի ընել պարտականութիւն մը, որում քիչ թէ շատ պարտաւոր է մտադիր ըլլալ ամեն հայ մարդ, մանաւանդ նա որ ի բեմ կ'ելնէ և հանրութեան կը խօսի. Վըսեմաշուք Տիկին Տիւսապ՝ որ յետ ամենեցուն խօսեցաւ, հիացած էր և հիացմամբ խօսեցաւ. Կը փափաքէի ի մտոյ լսել, այլ դժբաղդաբար ոչինչ լսեցի.

7 ապրիլ 1888 ՀՐԱՆԴ
Սկիւտար

ՈՍԿԵՀԱՆՔ ԱՓՐԻԿԷԻ

Երբ սեւտութիւնք ոմանք գերմարդկային ճիգեր կը թափեն հաւասարակշռելու համար իւրենց ելեւմուտքն, երբ մի կողմանէ նորանոր եկամտից աղբիւրներ ստեղծելու ջանքեր կը լինին, երբ, ի մի բան, դրամին պակասութիւնն հրապարակի վրայ զգալի կը դառնայ, ուրախալի է տեսնել զի միւս կողմանէ Ափրիկէ օր ըստ օրէ ելեւմտական աշխարհի ուշադրութիւնն սեւեռած է գրաւել. Հին աշխարհի այս մասն ուր անսպառ գանձեր կան թաղուած՝ մրցակից ընկերութիւնք գործոց ընդարձակ դաշտ մի ընտրած են իրենց հզօր ձեռնարկութեանց համար. Բուռն պայքար մի սկըսած է արդէն որոյ օգուտներն զգալի եղած են և պիտի լինին եթէ կարենան նորագիւտ դրութեամբ շահագործել այս հանքերը. Մասնաւորապէս գտած յաջողութիւնքը բաժնետէրսին յանդուգն ձեռնարկումներ կազմել ընկերութիւններ շահագործելու համար աշխարհի այս մասին հանքերն. Այս ընկերութիւնք, փոքր կամ մեծ դրամագլխով — 30,000-200,000 անգլ. ոսկի — գտան այնքան յաջողութիւն որ իրենց բաժնետոմսերը, խիստ բարձր իրենց նախկին գներէն, կը փնտռուին այժմ հրապարակին վրայ. Այս ընկերութեանց մին որոյ բաժնետոմսերն 5 անգլ. ոսկիէն բարձրացած են 4 1/2 անգլ. ոսկւոյ, մի տարուան մէջ 7 1/2 % շահ տուաւ մէն մի բաժնի համար. Գործին մեծ կարեւորութիւն տրուած է, այնպէս որ վերջերս անգլիացի հանքարան երկրաչափներ, ի հաշիւ ընկերութեանց, ճամբայ ելան երթալ յԱփրիկէ հետազօտելու համար երկիրն. Հանքարանական խուզարկութիւնք բերին իրենց հետ թէ մեծ օգտաւորութիւն և թէ երեւան հանեցին նորանոր հանքեր. Մինչև մօտ ժամանակներս պաշտօնական տեղեկութիւնք կը պակսէին Ափրիկէի հանքային գործոց վերայ, բայց քիչ ատենի մէջ այնքան տեղեկագիրք դիզեցին յԱնգլիա որ այժմ մանրամասն տեղեկութիւնք լի են թէ պաշտօնական և թէ անպաշտօն ակմբոց մէջ.

Հասկցնելու համար թէ ի՛նչ օգտաւորութիւն կը տրէ այժմ յԱփրիկէ, թուանշանօք ցուցնենք սոսկ մի քանի օրինակներն գործաւորաց և պաշտօնէից.

Պարպէրթօն քաղաքն որ հազիւ 2000 բնակիչ ունէր՝ մի տարուան մէջ եռապատկած է իւր բնակչաց թիւն. 6000 բնակիչ ունի հիմայ. զարմանալի է երբ տեսնեմք թէ մի շաբաթուան մէջ 6000 էն 8000 ի բարձրացած է այդ թիւն մինչ կը գրենք այս տողերն. Անգղիայէն, մանաւորապէս շրջակայ ժողովրդները կը դիմեն ի Պառպէրթօն ամեն օր. Եօրքեա Սիթի ըսուած գիւղն, վեց մղոն հեռի Պառպէրթօնէ, հազիւ 150 բնակիչ կը հաշուէր, բայց մի շաբթուան մէջ աւելի քան 1000 բնակիչ ունեցած է. Դեռ կրնայինք թուել մի քանի օրինակներ, բայց չ'երկարելու և ընթերցողաց ձանձրոյթ չ'պատճառելու համար զանց կ'ընեմք ասոնք. Բայց նոյն իսկ այս օրինակներ բաւական չե՞ն հասկցնելու համար թէ ի՛նչ սաստիկ կարեւորութիւն ունեցած են Ափրիկէի աշխատութիւնքն. Այս թիւերը պաշտօնական տեղեկութեամբ հաստատեալ, ամեն տարակոյսէ վեր են.

Հաւաստի աղբիւրէ ստուգելով հաստատուած է որ նորանոր գիւտեր եղած են ոսկեհանքի.

Թռանսվալի մէջ գտնուած ոսկեհանքաց վերայ խօսելով կուզեմք մի քանի պաշտօնական տեղեկութիւններ հաղորդել. Միջին հաշուով ստուգուած է որ այս ոսկեհանք ցարդ գտնուածներէն ամենէն հարուստն է. մինչև հիմա Աւստրալիոյ ոսկեհանքն կը կարծուէր թէ ամենահարուստ հանքն է յոսկի, բայց Թռանսվալի ոսկեհանքաց գիւտն ջրած է այժմ այդ կարծիքն. Հաշիւ եղած է թէ այս ոսկեհանքի արտադրութիւնք կրկին են Աւստրալիոյ ոսկւոյ արտադրութեանց. Միջին հաշուով, տարին 20 միլիոն Անգլիական ոսկւոյ (500,000,000 Ֆր.) յաւելում մը պիտի լինի ոսկեհանքաց արտադրութեանց վերայ. Տնտեսագիտական աշխարհը փոփոխութեանց ենթակայ պիտի լինի շնորհիւ ոսկւոյ եւ ձեռնարկութիւնք աւելի ընդարձակ տեղ մը պիտի գրաւեն.

Պ. Սթօվ, հանքարան-երկրաչափ, անգլիական կառավարութեան կողմանէ Ափրիկէ ղրկուած էր մօտէն տեղեկանալու կատարուած աշխատութեանց. Ցետ խորազնին հետազօտութեանց, ընդարձակ տեղեկագիր մը հանդերձ քարտէսիւ Ճօհանսպերկէ ղրկեց Անգլիոյ հանքաց վարչութեան. Այդ տեղեկագրոյն մէջ մանրամասնութիւնք կը տեսնուին կատարուած աշխատութեանց որք, ըստ Պ. Սթօվի, խիստ յաջող եղած են: Ինքն այդ տեղեկագրով, գնահատելէ յետոյ կատարուած աշխատութիւնքն, կ'առաջարկէ մի քանի բարեկարգութիւններ որք շահեկանութենէ զուրկ չեն. Ի մէջ այլոց կը պահանջէ որ փոխանակ 1500 մանրագործ(*) գործեայ հաստատուին 2000 մանրագործք, որպէս ի Թռանսվալ և ի Ովազիլանտ հաստատուած են. Այս կարգադրութիւնք կրկին օգուտներ պիտի ունենան, զի թէ շուտ և թէ շատ խճախառն ոսկեհանք պիտի մաքրուին այս կերպով. Այս 2000 մանրագործ գործիք, միջին հաշուով, օրն երկերկու տակառաչափ հանածոյ մաքրելով և տալով 400 տակառաչափ զուտ հանածոյ պիտի արտադրեն փոխանակ 2800 տակառաչափի. Տարին 300 օր աշխատելով գործաւորք, շնորհիւ մանրագործ գործեաց, պիտի արտադրեն 1,200,000 տակառաչափ հանածոյ. Մէկ ունկի հաշուելով տակառաչափին—որ ամենաստորին ստորնանն ըսել է—կ'ունենանք 1,200,000 ունկի ոսկի, արժողութեամբ 120,000,000 Ֆր. և եթէ աւելի ենթադրենք, որպէս պաշտօնական տեղեկագիրք կը ցուցնեն, զորօրինակ տակառաչափին 4 1/2 — 7 3/4 ունկի ոսկի, աւելի մեծ թիւ մը պիտի ունենանք. Ահա այսպէս Ափրիկէի այս մասերն որք դեռ նոր ծանօթացան մեզի, ոսկի պիտի տեղացնեն Եւրոպայի հրապարակին վրայ. Երբ աշխատութիւնք հետզհետէ յառաջանան, գործիք կատարելագործուին, հարկ եղած ընդարձակութիւնք ստանան, ապահով կրնամք լինել թէ ոսկւոյ տարեկան արտադրութիւնք պիտի հասնին կէս միլիոն անգղ. ոսկւոյ. Ընթերցողաց ցուցնելու համար այս աշխատութեանց կարեւորութիւնն, արժան կը համարիմ թուել սոսկ մի քանի երեւելի հանքարան երկրաչափից անուններն որք, վեր ամեն գովեստէ, հեղինակութիւններ են հանքաց շահագործական ճարտարութեան մէջ. Պ. Ճօնս, «Բէմպըրլէյ Սանտըրսի» հանքաց գլխաւոր երկրաչափն, մեծ ճարտարութեամբ ի գլուխ հանեց նորերու պեղումներն որք, թէև խիստ դըժուարին գործ, անհրաժեշտ էին ադամանդի շահագործման. Ինքն, առաջին անգամ, ստեղծեց հորերու դրութիւնն այս տեսակ հանքաց համար. Ապացուցեալ էր զի ադամանդի երակաց մէջ կը գտնուէին նաև խիստ հարուստ պղնձի հանքեր, ոչինչ նըւազ շահաւոր. պարտ էր ուրեմն հանել և ազատ կացուցանել ամեն տեսակ վտանգներէ որք մինչև նոյն ատեն այս երկրի մէջ ադամանդի հանքաց համար եղած ձեռնարկութիւնքն ի դերև հանած էին. Բէմպըլէյի ձեռնարկներն յաջողութեամբ ի գլուխ հանելէ յետոյ, Ճօհանսպէրկ կանչուեցաւ, իբր խորհրդատու-երկրաչափ, ուր ոչինչ նուազ ճարտարութիւն ցուցուց և իւր խորհուրդները միշտ փայլուն արդեամբ պըսակուած են.

Պ. Օ Տօնըլ, իռլանտացի առաջնակարգ երկրաչափ, որ խիստ յաջող կերպիւ կը վարէ Թռանսվալի աշխատութիւններն ի գլխաց անգլիական Gold Exploration Cy անուն ընկերութեան. Այս ընկերութիւնն, հաստատութեանց ամենէն հինն, կազմուած է 200,000 անգլ. ոսկւով շահագործելու համար Ափրիկէի մասանց մէջ գտնուած հանքերն. Այս ընկերութիւնն եղաւ որ առաջին քայլն ըրաւ, խիստ դժուարին ժամանակի մէջ, այս երկրի մէջ հանքաշահագործական ձեռնարկութեանց. Պ Պէննէթ, համբաւաւոր հանքարան-երկրաչափ սկովտիական առաջնակարգ դրամատեարց խմբի մի կողմէ հրաւիրուեցաւ յԱփրիկէ տեղեկագրելու համար Թռանսվալի շահագործական գործերն. Ինքն մի տարի կայ որ Պառպէրթօնի և շրջակայից երկրաբանական կազմութիւնը կ'ուսումնասիրէ պատրաստելու համար որոշ հիմնագիծ մը ոսկւոյն և օտար նիւթոց քանակութեան. Գիտական այսպիսի հետազօտութիւնք, կատարեալ եւ որոշ, պիտի ծառայեն ապագայ հանքաբանական խուզարկութեանց՝ առաջնորդելով հաստատապէս գործնական արդեանց եւ Ափրիկէի արտաքոյ կարգի հանքային հարստութիւնք ալ՝ տեղ եղած կերպով պիտի շահագործուին. Ասոնք որ երեւելի հեղինակն՝ աւարտելով դժուարին աշխատութիւնը՝ փափաքեալ նպատակին հասնի, և օգտակար ընէ այսպէս իւր ձեռնարկն ազգաց հարստութեան խնդրոյն մէջ.

Թռանսվալի հանքարան երկրաչափից մի քանի անուանքն և անձնաւորութիւնքն—թէև թուով խիստ շատ են դեռ—ծանօթացնելով ազնիւ ընթերցողաց, նպատակ ունեցած եմք միայն հասկցնել թէ գործն ո՞ր աստիճան կարեւորութիւն ունի և թէ Ափրիկէ, հին աշխարհի այս մասն, ի՛նչ մեծ դեր պիտի ունենայ կատարելու տնտեսագիտական աշխարհի մէջ. Այն ակմբոց եւ ժողովրդոց մէջ որք ձեռնարկած են այցելել եւ խուզարկել անմարդաբնակ վայրերն իսկ Ափրիկէի ուր շնորհիւ հանքագործական ընկերութեանց, քաղաքակրթութիւնը պիտի տարածէ իւր բարերար ազդեցութիւնը բնակչաց վերայ.

Մ. Ս. ԵԿԵՆԵԱՆ
Հանքաբան-Երկրաչափ

(*) Ընդհանրապէս ոսկւոյ հանածոյք խառն կը գտնուին բնութեան մէջ կա՛մ խճաքարի և կամ աւազի հետ, նոյնպէս փոշիացեալ խճաքար. Մանրելու խճաքարն և կամ աւազը զտելու համար գործածուած գործիք մ'է. Տեսակք այլ և այլ են.

ՏՕՔԹԷՕՐ Վ. ՕՐՄԱՆԵԱՆ

ԲԺՇԿԱՊԵՏ ԱԶԳ. Ս. Փ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ

Պատիւ ունի ծանուցանել թէ իւր բընակութիւնը փոխադրած է Օրթագիւղ Թաշ Ներտիվէն Էրմէնի Քիլիսէ փողոց թիւ 32, ուր ամեն օր առաւօտեան եւ երեկոյեան ժամերուն պատրաստ է հիւանդ ընդունիլ եւ հիւանդաց տուներն այցելել:

Սակայն ըստ առաջնոյն պիտի գտնուի դարձեալ ամեն օր ի Բերա իւր նախկին հասցէն Ըթըր փողոց թիւ 1, երկուշաբթի, չորեքշաբթի եւ ուրբաթ օրերը կէս օրէն առաջ, իսկ երեքշաբթի, հինգշաբթի եւ շաբաթ օրերը կէս օրէն վերջ:

Ինչպէս նաեւ ամեն օր բացի կիւրակէէ կէս օրէն անմիջապէս վերջ պիտի գտնուի Պոլիս Պահճէ Գաբու թիւ 18 Մէրհամէթճեան դեղարանն:

Իսկ Ղալաթիոյ կողմի համար, պէտք է դիմել կամուրջին մօտ Մանթլայի դեղարանը: 1644 8—40

ՏՕՔԹ. Հ. Պ. ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ

Բարձր համալսարանաց մէջ աւարտելով իւր բժշկական ուսումն, վկայեալ, մանաւանդ նշանաւոր հիւանդանոցներու մէջ յետ երկարամեայ փորձառութեան՝ մայրաքաղաքս վերադարձած, և իւր բնակութիւնը հաստատած է Լանկա Թուլումպա փողոց թիւ 33 տունն, ուր ամեն օր կ'ընդունի իրեն դիմողներն եւ կը դարմանէ ամեն տեսակ հիւանդութիւններ. կը կատարէ վիրաբուժական կարեւոր գործողութիւններ, մանաւորապէս իբրեւ մասնագէտ կանանց վերաբերեալ, աչքի եւ մորթի հիւանդութեանց.

Նաեւ ձրիաբար կը դարմանէ իրեն դիմող աղքատներն ամեն հինգշաբթի ժամը 6—9 իւր տան մէջ: 1558 14—26

ԿԱՐԵՒՈՐ ԱԶԴ

Պ. Հ. ԲԱԲԱՋԵԱՆ պատիւ ունի ծանուցանել իւր բազմաթիւ յաճախորդաց թէ, իրեն դիմողներուն դիւրութեան եւ իւր գործին ընդարձակման համար, իւր գործատունը փոխադրած է Բերա Քիւչիւք-Բարմաք Գաբուէն ի

ԲԱՍԱԺ ՀԱՃՕՓՈՒԼՕ, ԹԻՒ 34

Սոյն գործատան մէջ կը պատրաստուին առանց վերաբերեալ ամեն տեսակ ճերմակեղէններ, և մասնաւորապէս

ՇԱՊԻԿՆԵՐ

Ինչպէս եւ հարսանիքի եւ պարահանդէսի համար նորաձեւ շապիկներ. Մասնաւոր խնամքով կը նորոգուին նաեւ ամեն տեսակ ճերմակեղէններ.

Ցաճախորդք մեծապէս գոհ պիտի մնան ապրանաց ձեւերու եւ կարերու ընտրութենէն եւ գնոց չափաւորութենէն.
1565 15—15

ԻԼԱՆ

ԽԱԶԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱՒ ՇԱՀՀԱՆԷ

Սէրայը Հիւմայուն պէնտէկեան վէ նէֆէրաթը իչիւն ալընաճագ չուհա վէ ապանըն միւնագասասընա պաշլանաճաղընտան, իթալա թալիպ օլանլարըն բագար, չարշէնպիհ կիւնլէրի Խազինէի Խասսաի Շահանէյէ կէլմէլէրի իլան օլունուր.

7 Նիսան 304 1491
1—3

AU PANTHEON

ԳԱԼՖՕՐՈՒԼՕ ԵՂԲԱՐՔ

Բերա Մեծ Փողոց Կալաթա Սէրայի մեծ դրան դէմ թիւ 206

Գալֆօրուլօ եղբարք պատիւ ունին ծանուցանել հասարակութեան թէ, ամրան եղանակին համար, Բարիզէ բերել տուած են շրջազգեստի համար մետաքսէ և բրդէ գեղեցիկ կերպասներ, ամեն տեսակ [illegible], [illegible], նորաձեւ ծաղիկներ եւայլն:

Բոլոր այս ապրանքներն, որք վերջին նորաձեւութեանց կը համապատասխանեն և ընտիր տեսակէ են, խիստ աժան գներով կը վաճառուին:

Հարսանեաց օժիտ պատրաստող ընտանիքներ մեծապէս պիտի օգտուին եթէ ուղղակի Գալֆօրուլօ եղբարց վաճառատունը դիմեն. 1645 7—25

ԱԶԴ

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՈՒՑ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

Կայսերական կառավարութեան որոշմամբ և օսմ. Հանր. Պարտուց վարչութեան համաձայնութեամբ, կը ծանուցուի այն անձանց որք Օսմ. Հանրային Պարտուց արժէթղթեր ունին՝ 1881 դեկտեմբեր 8/20ի կայսերական հրովարտակին մէջ որոշուած, ի բաց առեալ Ռումէլիի երկաթուղեաց արժէթուղթերը. թէ այն արժէթուղթք որք մինչեւ 1888 մայիս 1/13 Արձանագրութեան և Միացման չներկայացուին, չեղեալ պիտի նկատուին։

Բազմաթիւ արժէթուղթերն որք կայսերական հրովարտակին Ե. յօդուածին համաձայն չեղեալ պիտի նկատուէին մինչեւ 1887 դեկտեմբեր 8/20, վերոյիշեալ կարգադրութեան շնորհիւ՝ միւս արժէթղթոց տրուած պայմանաժամն ունին։

Ըստ որում արժէթղթոց Միացումն և Արձանագրութիւնը միմիայն Կ. Պոլսոյ մէջ կը կատարուի, կը ծանուցուի Թուրքիոյ և օտար երկրաց մէջ գտնուող արժէտիրաց թէ այս տրամադրութեան տակ կը գտնուին այն ամէն արժէթուղթերն որք մինչեւ յառաջիկայ 1/13 մայիս չներկայացուին ի Կ. Պոլիս Օսմանեան Կայսերական Պանքային Պոլսոյ դրասենեկաց։

Կ. Պոլիս 10 ապրիլ 1888 — 1410

ԱՐՄՈՒՏԼԸԻ ՀԱՆՔԱՋՐԵՐԸ

Կը ծանուցուի հաստատութեան թէ Պ. Ն. ՌՈՄՊԱՔԻ մասնագէտն, որ թանկագին փորձառութիւն մը ձեռք բերած է բուժիչ ջուրերու լուծման համար, նմանապէս իրեն աջակից ընտրած է Պ. Պ. Գ. ՍԱՐՐԻ ՈՒՄ-[illegible]

Ն. ԶՕՄԱՏՈՒՆ

Ց. ՄԱՏԹԷՈՍԵԱՆ

ՏՕՔԹՕՐ ՍՆԷՐԻ

[illegible]

Պրօֆեսոր — Ս. ՏԱՄԵՐԵԱՆ

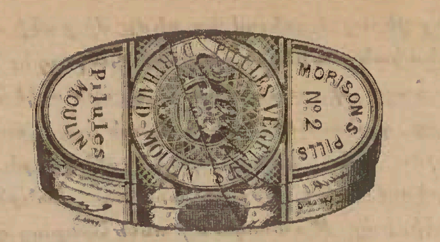

60 ՏԱՐՈՒԱՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆ

ՄՈՐԻՍՈՆ ՄՈՒԼԷՆԻ ԴԵՂԱՀԱՏՆԵՐ

Թիւ 1 և 2

Բնական նիւթերով շինուած մաքրողական դեղ մ՚է որ արիւնը կը մաքրէ, կը բուժէ արեան և ստամոքսի հիւանդութիւնները, կը ջնջէ պալարները։ Գինն է 2 ֆրանք։

Մէն մի տուփի վրայ պահանջելու է ըստորագրութիւնն և ՄՈՒԼԷՆԻ ԴԵՂԱՀԱՏՆԵՐ անունը։

ՄՈՒԼԷՆԻ ԲՈՄԱՏԱՆ (2 ֆրանք) ևս կը բժշկէ մորթի բոլոր հիւանդութիւններն։

Բարիզ, Լուի լը Կռան փողոց, 30, և բոլոր գլխաւոր դեղատանց մէջ։

Կ. Պոլսոյ մէջ կեդրոնատեղին է Ալիքեան դեղարանը. կը գտնուի նաեւ գլխաւոր դեղատանց մէջ։ — 1520 — 12—13

ՖՐԷՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

[illegible]

ԺՕՆՍՍԹՕՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՄՕՍ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԲԱՐԲԵԱՆԻ ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

[illegible]

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԴԵՂՕՐԷԻՑ

Ժ. ԱԼԻՔԵԱՆ

ՄԱՏԱԿԱՐԱՐ ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԾՈՎԱՅԻՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ

Երկու տարիէ ի վեր վաճառատունս փոխադրած եմ Նէնի ճամիէն Պաղճէ Գաբու ձեւալ պէյ Խանի տան թիւ 2 մթերանոցը։ Սոյն միջոցին մէջ վաճառատունս իւր դասակարգին մէջ առաջին կարգի և ամենաճոխ վաճառատուն մը ընելու համար ամեն ջանք և զոհողութիւն չեմ խնայած։ Դիմողք խիստ գոհ պիտի մնան վաճառաց մաքրութենէն և գներու չափաւորութենէն։ Կը գտնուի Գաղղիոյ, Անգղիոյ և Գերմանիոյ հռչակաւոր տանց դեղօրայք, մեծ քանակութեամբ Լօմպառտայի և Բելժիքայի սիւլֆադ տը քինին, Նորվեկիոյ զուտ ձկան իւղ, Գաղղիական և Անգղիական պատրաստ դեղօրայք (Spécialité), վարժարանաց համար քիմիական գործիքներ, որք իրենց տեսակին չատութեամբ բոլոր Պոլսոյ մէջ գտնուածները կը գերազանցեն, ուսերիչներու և կալվանոբլասթիի համար պէտք եղած գործիքներ և դեղեր, Քոնեաքի համբաւաւոր տանց քոնեաքներ, Պորտոյի և Մալակայի գինիներ, մեծ քանակութեամբ եւրոպական հանքային ջուրեր, ծուլիկներու համար նիբել և անթիմուան, վիրաբուժական քաուչուի վերաբերեալ ամեն տեսակ գործիք, դեղարանաց մէջ գործածելի ամանք, պարապ շիշեր որք մեծ քանակութեամբ կը ծախուին, հականեխական (Anticeptique)ի մէթոտով պատրաստուած Լիսթէրի բամպակներ, և նոյն և այլն։

Ամեն կողմէ յանձնարարութիւնք կ՚ընդունուին և ուղղակի կը ղրկուին։ Մեծ հոգ և խնամք կը տարուի հեռաւոր տեղեր երթալիք ապրանաց զետեղման, ինչպէս յաճախորդքս փորձով տեսած են։

Վաճառատանս մէջ կը գտնուի Եւրոպայէն յատկապէս բերուած ծառայ պատուաստի համար պատրաստ խիսս (մաճուն) որ մեծ ծառայութիւն կ՚ընծայէ պարտիզպանաց և պարտիզատիրաց։ — 1669

ԳՈՐԾԱՐԱՆ ՎԻՐԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐՈՒ

Ա. Լ՚ԷՍՔՈՒԻԼԱՐ

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ ԵՐԻԶՆԵՐ

ԿԱՄ

ՓԱՅՏԻ ՄԱՆԱԾՈՅԷ ԿԱՊԵՐ

ԿԱՆԱՆՑ ՀԱՄԱՐ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ

[illegible]

— 1516 — 22—26

HUILE DE FOIE DE MORUE DÉSINFECTÉE de CHEVRIER

ՇԷՎՐԻԷԻ ՄՈՐՈՒԻ ՁԿԱՆ ԻՒՂ — ՋՅՈՒԱԾ

[illegible]

... և յաջողութեամբ կը գործածուի Թոքախտի, Պրոնշիթի, Վատութեան և Խոյլի համար։ Մանաւանդ կը յարմարի տկարակազմ անձանց։ — 711

Ընդհ. մթերանոց, կեդր. դեղրն. Ն. ԹԷՕՏՈՐԻՏԷՍ, 244, Մեծ փողոց Բերայի, Կ. Պոլիս։ Միեւնոյն դեղատան մէջ կը գտնուի նաեւ ՇԷՎՐԻԷի կազդուրիչ ԳՈԳԱՅԻ ԳԻՆԻՆ։

ՖՐԱՆՔՕ-ՀՕՆԿՐՈՒԱԶ

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ԻՊԻՒՏԱՐԷՍԹ

ՀԱՆԴԵՐՁ ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԵԱՄԲ

Արտօնեալ դրամագլուխ	20,000,000
Գանձեալ »	10,000,000
Մահուան արկածից դէմ պահեստի	12,000,000

Արեւելից Տնօրէն. Մ. Էօժէն Բարարօր

» Լիազօր գործակալ և քննիչ. Մ. Նազարէթ Եազըճեան

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԳԼԽԱՒՈՐ ՔԱՂԱՔԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՔ

Տեարք Պալեօղեան և Պալըքճեան Զմիւռնիա. Գասպարեան և Տամլամեան Ատանա. Գ. և Ս. Սեթեան Հալէպ. Բ. Շէրէֆէտտին և Տէրունեան Ատալիա և Սպարթա. Սիմէօն Տէյիրմէնճի օղլու Քօնեա, և ն և ն։

Ֆրանքօ-Հունգարական կենաց անանուն ընկերութիւնը խիստ դիւրամատչելի պայմաններով մահուան դէմ ապահովութիւններ կ՚ընդունի, նոյնպէս փոքր տղայոց և աղջկանց [illegible]

1885 [illegible] 1886 [illegible] 12 միլիոն է։ — 654

La Compagnie d'Assurences La Mannheim
ET
La Compagnie de Ré-Assurances de Mannheim

Ի ՄԱՆՀԱՅՄ

ԸՆԴՀԷՄ ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԵԱՆ ՎՏԱՆԳԱՑ

Ամբողջ դրամագլուխ	12,500,000 ֆրանք
Պահեստի »	2,825,000 ֆրանք

Կ՚ապահովագրուին դրամ, թանկագին մետաղ, արժէթուղթ, գոհարեղէն և այլ պարունակող ծրարներ, որք յանձնուած են ամենազգի թղթատարական վարչութեանց կամ փոխադրութեան ընկերութեանց։

Վերոյիշեալ ապահովագրութիւնք կը կատարուին La Mannheim Cº d'Assurances et la Cie de Ré-Assurances de Mannheim ընկերութեանց կողմէ որք ի միասին ունին 50,500,000 Ֆրանք։

Կ՚ապահովագրուին չոգենաւով, երկաթուղւով առաքուած փոխադրուած ապրանքներ։

Գիները շատ չափաւոր են և պայմանները շատ դիւրին։

Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել առ

Տ. ԼԸՊԻ ԵՒ ՎԻԳԴՈՐ ԲՐԴԻ

1132 — Ընդհանուր Գործակատար է Կ. Պոլսոյ այս երկու Ընկերութեանց

PILULES DE CATRAMINA BERTELLI

ԳԱՏՐԱՄԻՆԱՅԻ ԴԵՂԱՀԱՏՆԵՐ

[illegible]

— 1244

ԱՊԱՀՈՎ ԲԺՇԿՈՒԹԻՒՆ

ՁԼԱՅԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

[illegible] — 316

ՇԻՐԻԹԻ ԽԱՅՐԻՅԷ

ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ — 1686

1888 ԱՊՐԻԼ 6 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՄԻՆՉԵՒ ՆՈՐ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ

[illegible]